

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS — GRONINGEN, BATAVIA

Dr. K. VAN DER HEYDE

LATIJNSE GRAMMATICA

DEEL I: VORMLEER, ingenaald f 2,00, gebonden . . . f 2,25
DEEL II: SYNTAXIS ter perse

OEFENINGEN

BIJ DE LATIJNSE GRAMMATICA

DEEL I: VORMLEER, ingenaald f 1,50, gebonden . . . f 1,75
DEEL II: SYNTAXIS ter perse

In het eerste deel, Vormleer, is gepoogd de leerstof van de 1e klasse te vereenvoudigen. Het bevat slechts datgene, wat, naar het oordeel van den auteur, voldoende is voor het verkrijgen van een helder inzicht in het Latijnse flexie-systeem en onontbeerlijk als basis voor de lectuur in de 2de klasse. In een tweetal „Aanhangsels” zijn enige vormen en verschijnselen ondergebracht, die, hoewel zij niet totstond in de 1e klasse noodzakelijk zijn, toch in de loop der jaren moeten worden geleerd.

Een zeer practisch schoolboek, dat op elke bladzijde den ervaren docent verraaft en als zodanig onvoorwaardelijke aanbeveling verdient.
Paedagogische Studïën.

Dr. R. H. WOLTJER en Dr. G. W. VAN BLEEK

LEERGANG VOOR HET LATIJN

TEN DIENSTE VAN GYMNASIA EN LYCEA

GRAMMATICA

Eerste deel, Etymologie, ing. f 2,90, geb. . . 3e druk f 3,50
Tweede „ Syntaxis, „ - 2,90, „ . . 2e „ - 3,50

OEFENINGEN

Eerste deel, bij de Etymologie, ing. f 1,90, geb., 3e dr. f 2,25
Tweede „ „ Syntaxis, „ - 1,90, „ 2e „ - 2,25

De leergang-Woltjer is en blijft en wetenschappelijk en practisch voor onze gymnasia en lycea de bruikbaarste en solidste basis.
Paedagogische Studïën.

Dr. J. WOLTJER

LATIJNSE GRAMMATICA

ZESDE DRUK, HERZIEN
DOOR Dr. R. H. WOLTJER

Prijs, ingenaald f 8,50, gebonden f 8,90

VERBARIUM LATINUM

DOOR

Dr. W. HOVING

Conrector Gemeentelijk Lyceum te
’s-Gravenhage

EN

Mr. J. J. A. ZUIDWEG

Leraar Stedelijk Gymnasium te
Arnhem

f 1.50

BIJ J. B. WOLTERS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ N.V.
GRONINGEN, BATAVIA, 1937

VOORBERICHT.

Voor een enigszins vruchtbare lectuur achten wij het nodig, dat niet alleen de vormen, maar ook de betekenissen van de verba met de composita er bij de leerlingen goed in zitten; dat evenwel voortgezette lectuur zonder aparte training op dit punt de nodige preciesheid en vastheid vanzelf tijdig aan zou kweken, geloven wij met de practijk voor ogen steeds minder. Het hierbij aangeboden boekje, in de klas ontstaan, wil het mogelijk maken deze als fundament zo belangrijke stof voortdurend in éénzelfde vorm te herhalen op een wijze, concreter en *vollediger* dan dit in de schoolgrammatica's gebeurt en meer geordend, geconcentreerd en *permanent* dan dit door het leren van thema's en daarbij passende woordenlijstjes mogelijk is.

Het belangrijkste achten wij de zeker niet altijd even gelukkig geslaagde poging om de betekenissen toe te lichten in niet al te lange en te kleurloze zinnen, waarvan de vertaling zo letterlijk mogelijk is gehouden. In een prospectus hebben wij van onze bedoelingen uitvoeriger rekenschap gegeven.

Wij hopen, dat de gebruikers ons de uitbreiding van de latijnse woordenschat in de titel zullen vergeven en houden ons voor op- en aanmerkingen gaarne aanbevolen.

's Gravenhage, } Jan. '37.
Arnhem, }
Dr. W. HOVING.
Mr. J. J. A. ZUIDWEG.

BOEKDRUKKERIJ J. B. WOLTERS' U.M.

Bibliotheek
Theologische
Faculteit
Tilburg

613.489
TFK-B. 4361
801.125.115-81 + 801.453.9-81

I. VERBA

ALS CAPIO.

capere capio	cepi captum	1. nemen, krijgen. 2. opnemen 3. innemen 4. vangen	Augustus omnem Caesaris hereditatem cepit. Claudius Civilis pro Batavorum libertate arma cepit. Hannibal Saguntum cepit. Annosa vulpes haud capitur laqueo.	Augustus heeft de gehele nalatenschap van Caesar gekregen. Claudius Civilis nam voor de vrijheid der Bataven de wapenen op. Hannibal heeft Saguntum ingenomen. Een oude vos laat zich niet met een strik vangen.
accipere accipio	accepi acceptum	aannemen, ontvangen	Socrates a discipulis nunquam pecuniam accipit. Xerxes ad Salaminem gravem cladem accipit.	Socrates nam van zijn leerlingen nooit geld aan. Xerxes heeft bij Salamis een zware nederlaag ontvangen (= geleden).
concupere concupio		1. in zich opnemen, opvatten 2. (vlam) vatten 3. in woorden vatten, uitspreken	Terra innumerabilia semina concipit. Ulixes acerbissimum odium in Palamedem animo concipit. Classis Aeneae, a mulieribus accensa, ignem concipit. Frustra matronae in arce proces concipiabant.	De aarde neemt ontelbare zaden in zich op. Ulixes vatte (in zijn geest) zeer bittere haat tegen Palamedes op. De vloot van Aeneas, door de vrouwen aangestoken, vatte vlam. Te vergeefs spraken de vrouwen op de burcht haar gebeden uit.
decipere decipio		misleiden, bedriegen	Mundus vult decipi, ergo decipiatur.	De wereld wil bedrogen worden; laat zij dus bedrogen worden.
excipere excipio		1. uitzonderen 2. opnemen 3. opvangen	Alexander, Thebas vastans, domum Pindari excepit. Euander Aeneam tecto excepit. Horatius Cocles impetum hostium solus excepit.	Alexander zonderde, toen hij Thebe verwoestte, het huis van Pindarus uit. Euander nam Aeneas op in zijn huis. Horatius Cocles ving de aanval der vijanden alleen op.
incipere incipio	coepe	beginnen	Facilius est magnum opus incipere quam finire.	Het is gemakkelijker een groot werk te beginnen dan te beëindigen.
intercipere intercipio		wegkapen, onderscheppen	Romani Sardiniam fraude intercepterunt. Catilina litteras, a Cicerone interceptas, non accepit.	De Romeinen hebben Sardinië bedriegelijk weggekaapt. Catilina heeft de brief, die door Cicero onderschept was, niet ontvangen.
praecipere praecipio		voorschrijven, verordnen	Quidquid praecipies, esto brevis!	Wat gij ook voorschrijft (eigenl.: zult voorschrijven), wees kort!
recipere recipio		1. ontvangen 2. terugkrijgen 3. se: zich terugtrekken	Nulla, quae multos amicos recipit, angusta est domus. Ex fuga milites animos receperunt. Caesar se recepit e Germania.	Geen huis, dat vele vrienden ontvangt, is klein. Na de vlucht kregen de soldaten hun moed terug. Caesar trok zich terug uit Germanië.
suscipere suscipio		op zich nemen, ondernemen	Crassus bellum Parthicum suscepit.	Crassus ondernam de Parthische oorlog.

cupere cupio	cupivi cupitum	begeren	Nititur in vetitum semper cupinusque negata.	Wij streven altijd naar het verbodene en begeren, wat (ons) is ontzegd.
fodere fodio	fodi fossim		Pueri in litore scrobem foderunt.	De kinderen hebben een kuil gegraven op het strand.
confodere, perfodere confodio, perfodio	}	doorboren	Alexander Clitum sua manu perfodit (confodit).	Alexander heeft Clitus eigenhandig doorboord.
effodere effodio		uitgraven, uitsteken	Cornix cornici oculos non effodit.	De ene kraai pikt de ander de ogen niet uit. (Soortgenoten helpen elkaar.)
fugere fugio	fugi fugitum	vluchten	Oves ultro fugiet lupus.	De wolf zal uit eigen beweging de schapen ontvluchten. (Het zal de omgekeerde wereld worden.)
aufugere aufugio		wegvluchten	Cum Achillem vidisset, Hector aufugit.	Hector vluchtte weg, toen hij Achilles zag.
confugere confugio		ergens heen vluchten, zijn toevlucht nemen	Venus in pugna vulnerata, ad lovem confugit.	Venus, in de strijd gewond, nam haar toevlucht tot Juppiter.
effugere effugio		ontkomen	Ulixes in antro Polyphemi mortem effugit.	Ulixes ontkwam in de grot van Polyphemus aan de dood.
perfugere, transfugere perfugio, transfugio		overlopen	Hannibal metuit ne Galli in acie perfugerent (transfugerent).	Hannibal vreesde, dat de Galliërs in de strijd zouden overlopen.
iacere iacio	ieci iactum	werpen	Alea iacta est.	De teerling is geworpen.
abicere abicio	abieci abiectum	wegwerpen	Horatius poeta in proelio parmulam abiecit.	De dichter Horatius wierp in het gevecht zijn schild weg.
adicere adicio		toevoegen	Agamemnon ad convicia minas adiecit.	Agamemnon voegde aan zijn scheldwoorden een bedreiging toe.
conicere conicio		1. bijeenwerpen	Duces Graecorum sortes in galeam coniecerunt.	De aanvoerders der Grieken wierpen hun loten in een helm bijeen.
		2. gissen, op- maken	Croesus e verbis Solonis sapientiam elus coniecit.	Croesus heeft uit Solons woorden zijn wijsheid opgemaakt.
deicere deicio		afwerpen	Proditores olim de rupe Tarpeia deieciabantur.	Verraders werden oudtijds van de Tarpeische rots afgeworpen.
			Dido sua spe delecta est.	Dido zag zich in haar verwachting teleurgesteld.
disicere disicio		verstrooien	Naves Troianorum tempestate disiectae sunt.	De schepen der Trojanen zijn door een storm verstrooid.

eicere eicio	uitwerpen, uitdrijven	Clavum clavo eicere.	De ene spijker met de ander uitdrijven. (Nutteloos werk doen.)
incilcere inicio	inboezemen	Carmina Homeri nobis admirationem incitant.	De zangen van Homerus boezemen ons bewondering in.
obicere obicio	1. voorwerpen 2. verwijten	Nero homines bestiis obicit. Hector Paridi ignaviam obicerebat.	Nero wierp mensen voor aan wilde dieren. Hector verweet Paris zijn lafheid.
reicere reicio	terugdrijven, terugslaan	Acies peditum equitatum hostilium reiecit.	De slaglinie der voetknechten sloeg de ruiters der vijanden terug.
subicere subicio	onderwerpen	Caesar Galliam Romanis subiecit.	Caesar onderwierp Gallië aan de Romeinen.
traicere traicio	1. tr.: overzetten 2. intr.: oversteken	Scipio copias in Africam traiecit. Cloelia Tiberim nando traiecit.	Scipio zette zijn troepen naar Africa over. Cloelia stak door te zwemmen (al zwemmende) de Tiber over.
parere pario	1. baren, voortbrengen 2. verwerven	Cornelia, mater Gracchorum, duodecim liberos peperit. Male parita male dilabuntur.	Cornelia, de moeder der Gracchen, heeft twaalf kinderen voortgebracht. Wat op slechte wijze verkregen is, valt evenzo uiteen. (Onrechtvaardig verkregen goed gedijt niet.)
quaterere quatio	schokken	Neptunus tridente terram quatit.	Neptunus schokt de aarde met zijn drietand.
concutere concutio	hevig schokken	Juppiter Olympum nutu concutit.	Juppiter schokt de Olympus hevig. (alleen reeds) door zijn wenk.
discutere discutio	uiteenslaan	Tempestas ratem Ulixis discutit.	De storm sloeg het vlot van Ulixes uiteen.
excutere excutio	afschudden, verdrijven	Theseus in Labyrintho omnem metum de corde excussit.	Theseus verdreef in het Labyrinth alle vrees uit zijn hart.
percutere percutio	doorboren	Ulixes oculum Polyphemi percussit.	Ulixes doorboorde het oog van Polyphemus.
rapere rapio	grijpen, roven met geweld wegvoeren, sleuren	Romani filias Sabinorum raperunt. Fur ad iudicem rapitur.	De Romeinen roofden de dochters der Sabijnen. De dief wordt voor den rechter gesleurd.
abripere abripio	wegrukken	Navis vi fluminis abrepta est.	Het schip is door de kracht van de stroom weggerukt.
arripere, corripere arripio, corripio	grijpen	Diomedes Ulixem, qui Nestorem descerebat, corripuit.	Diomedes greep Ulixes, die Nestor in de steek liet.

diripere diripio		plunderen	Alexander Thebas diripuit.	Alexander heeft Thebe geplunderd.
eripere eripio		ontrukken	Perseus Andromedam draconem eripuit.	Perseus ontrukte Andromeda aan de draak.
sapere sapio	sapii	1. smaken 2. wijs zijn	Hoc malum bene sapit. Nemo solus satis sapit.	Deze appel smaakt goed. Niemand is op zichzelf alleen wijs genoeg.
desipere desipio		dwaas zijn	Dulce est desipere in loco.	Het is aangenaam op zijn tijd (ook eens) dwaas te zijn.
(lacere) elicerere elicio	elicui elictum	uitlokken	Venatores aprum e latebris elicerunt.	De jagers lokten het wilde zwijn uit zijn schuilhoek.
allicere allicio	allexi allectum	aanlokken	Pyrrhus civitates Italiae donis ad se allicere studebat.	Pyrrhus trachtte de volken van Italië door geschenken tot zich te lokken.
Evenzo: illicere, pellicere illicio, pellicio		verlokken	Sabini Tarpeiam auro pellexerunt (illexerunt), ut arcem proderet.	De Sabijnen verlokten Tarpeia met goud om de burcht te verraden.
(specere) aspicere, conspiciere, aspexi aspicio, conspicio, aspectum		aanschouwen, gewaar worden, zien	Cicero anno centesimo sexto lucem aspexit. Thera insula procul e mari conspicitur.	Cicero aanschouwde in het jaar 106 (vóór Chr.) het levenslicht. Het eiland Thera wordt ver uit zee aanschouwd (is op zeeal van verre zichtbaar).
despicere despicio		verachten, neerzien op	Xerxes paucitatem navium Graecorum despiciebat.	Xerxes verachtte het gering aantal (van) schepen der Grieken.
dispicere dispicio		onderscheiden	Nihil caecata mens dispicit.	Niets onderscheidt de geest, die verblind is.
inspicere inspicio		onderzoeken, inspecteren	Noli equi dentes inspicere donati.	Onderzoek niet de tanden van een gegeven paard. (Men mag een gegeven paard enz.)
perspicere perspicio		doorzien	Laocoon dolum Graecorum perspexit.	Laocoon doorzag de list der Grieken.
prospicere prospicio		1. + acc. voorzien zien 2. + dat. zorgen voor	Cassandra casum Troiae prospexit.	Cassandra heeft de val van Troje voorzien.
		omzien	Aediles Romae rei frumentariae prospiciebant.	De aedilen zorgden te Rome voor de korenoorziening.
respicere respicio		zich bekommeren	Ovidius identidem respiciebat ad Urbem, quam relinquebat. Catilina salutem civium non respiciebat.	Ovidius zag herhaaldelijk om naar de stad, die hij verliet. Catilina bekommerde zich niet om het welzijn van zijn medeburgers.

gradi gradior (zelden als simplex)	gressus sum	schrijden, gaan	Super aristas gradi.	Over korenaren lopen. (Op eieren gaan.)
aggredi aggredior	aggressus sum	aanvallen	Caesar Helvetos impeditos aggressus est.	Caesar viel de Helvetiers aan, terwijl ze onslagvaardig waren.
congradi congrédior		slaags raken	Romulus et Remus ira incensi congressi sunt.	Romulus en Remus zijn in toorn slaags geraakt.
digredi digredior		uit elkaar gaan, weg gaan	Multitudo e foro domos digressa est.	De menigte is van het forum uiteengegaan naar huis.
egredi egredior		gaan uit	Egredere ex Urbe, Catilina, portae patent!	Ga uit de stad, Catilina, de poorten staan open!
ingredi Ingredior		ingaan, betreden	Ad Trasumennum multi viri aquam ingressi sunt.	Bij het Trasumeense Meer zijn vele manschappen het water ingegaan.
progređi progredior		voortschrijden	Alexander ad Indum progressus est.	Alexander is tot aan de Indus voortgeschreden.
regredi regredior		terugkeren	Ovidius nunquam ex exsilio domum regressus est.	Ovidius is nooit uit de ballingschap naar huis teruggekeerd.
transgredi transgredior		overschrijden overtrekken	Hannibal Alpes transgressus est.	Hannibal trok de Alpen over.
mori moriór	mortuus sum Part. f. moriturus	sterven	Ave Caesar! morituri te salutant. Non omnis moriar. Memento mori!	Wees gegroet, Caesar! zij, die gaan sterven, groeten U! Ik zal niet geheel sterven. Gedenk te sterven!
pati, perpeti patior, perpetior	passus sum perpassus sum	dulden, lijden, doorstaan	Christiani sub Nerone multos crudatus patiebantur (perpetiebantur).	De Christenen duldden onder Nero vele martelingen.

II. VERBA VAN DE

crepare	crepui crep̄itum	kraken, knarsen
increpare	increpui increp̄itum	hard toespreken, uitschelden
discrepare	discrepavi	niet overeen- stemmen met
potare	potavi potum	drinken
cubare	cubui cub̄itum	liggen (om te rusten)
excubare		de wacht houden
accubare		aanliggen
incumbere		gaan aanliggen
procumbere		1. zich storten in 2. zich toeleggen op
		op de knieën vallen
domare	domui dom̄itum	1. temmen 2. bedwingen
sonare	sonui son̄itum	klinken, geluid geven
resonare	resonavi	weerklinken
vetare	vetui vet̄itum	verbieden
secare	secui sectum	snijden

Maar naar de 3e conjugatie gaan:

accubui
accub̄itum

EERSTE CONJUGATIE.

Equus ligneus, hasta crepuit.	Laocoontis iccus, crepuit.	Het houten paard, door de lans van Lao- coon getroffen. kraakte.
Remus Romulum irridens increpuit.		Remus schold Romulus honend uit.
Mores Xanthippes discrepant a (cum) moribus Socratis.		Het karakter van Xanthippe stemde niet overeen met dat van Socrates.
Diogenes nihil nisi aquam potabat.		Diogenes dronk niets dan water.
Sero convivae Agathonis cubitum ibant.		Laat gingen de gasten van Agathon ter ruste.
Troiani, cum Graecos fugavissent, in planitie excubabant.		Toen de Trojanen de Grieken op de vlucht gedreven hadden, hielden zij de wacht in de vlakte.
Socrates et Aristophanes apud Agathonem accubabant.		Socrates en Aristophanes lagen aan bij Agathon.
Trimalchio convivas accumbere iussit.		Trimalchio verzocht de gasten te gaan aanliggen.
Aiax in gladium incubuit.		Aiax stortte zich in zijn zwaard.
Cicero iam adulescens in litteras incubuit.		Cicero legde zich reeds als jongeling op de wetenschap toe.
Priamus ad genua Achillis procubuit.		Priamus viel voor Achilles op de knieën.
Alexander solus Bucephalam domuit.		Alexander alleen heeft Bucephalas getemd.
Caesar multas gentes bello domuit.		Caesar heeft vele volkstammen bedwongen door oorlog.
Vasa vacua plurimum sonant.		Lege vaten klinken het meest.
Theatrum resonabat Oedipodis clamoribus.		Het theater weerklonk van de kreten van Oedipus.
Lex vetabat civem Romanum iniussu populi necari.		Een wet verbood dat een Romeins burger zonder bevel van het volk werd gedood.
Nero a populo vetitus est gladiatorem necare.		Door het volk is (aan) Nero verboden den zwaardvechter te doden.
Artifex signum ex ebore secat.		De kunstenaar snijdt een beeld uit ivoor.

desecare		afsnijden	Zopyrus nasum et aures sibi desecuit.	Zopyrus heeft zich neus en oren afgesneden.
tonare	tonui	donderen, dreunen	Iuppiter Tonans.	Iuppiter de Dondergod.
micare	micui	fonkelen	Crebris micat ignibus aether.	De lucht fonkelt door herhaalde bliksemflitsen.
emicare		plotseling te voorschijn komen	Sanguis e vulnere Thisbes emicuit.	Het bloed kwam plotseling uit de wond van Thisbe tevoorschijn.
dimicare	dimicavi dimicatum	strijden	Ajax cum Hectore armis dimicavit.	Ajax heeft (met wapenen) met Hector gestreden.
iuvare adluvere }	iuvi lutum	helpen + acc.	Audentes Deus ipse iuvat. Fortes fortuna adiuvat.	De durvenden helpt God zelf. (Help uzelf, zo helpt u God.) Dapperen helpt de Fortuin. (De Fortuin dient den stouten.)
lavare	lavi lautum	wassen	Manus manum lavat.	De ene hand wast de andere.
dare	dēdi datum	geven	Bis dat, qui cito dat.	Tweemaal geeft, die snel geeft.
circumdare	circumdēdi circumdātum	omgeven, omringen, aliquid aliqua re of: alicui rei aliquid	Graeci castra muro (abl.) circumdederunt.	De Grieken hebben het kamp met een muur omgeven.
abdere	abdidī abditum	verbergen	Sinon abditus in silvis vivebat.	Sinon leefde verborgen in de bossen.
addere		toevoegen, erbij doen	Oleum igni addere.	Olie op het vuur gooien.
condere		1. stichten 2. verbergen	Romulus Romam condidit. Cacus boves Herculis in antrum condidit.	Romulus heeft Rome gesticht. Cacus verborg de runderen van Hercules in een grot.
credere		1. toevertrouwen 2. geloven + dat.	Priamus Achilli vitam suam credidit. Munera, crede mihi, capiunt hominesque deosque.	Priamus heeft zijn leven aan Achilles toevertrouwd. Geschenken, geloof mij, palmen mensen en goden in.
dedere		overgeven	Post obsidionem quindecim mensium Numantia dedita est.	Na een beleg van vijftien maanden is Numantia overgegeven.
edere		1. uiten 2. uitgeven	Philoctetes longas querelas edebat. Cicero multas orationes edidit.	Philoctetes uitte lange klachten. Cicero heeft vele redevoeringen uitgegeven.

prodere			1. verraden 2. verraden = laten blijken	Ephialtes Graecos in Thermopylis prodidit. Heu quam difficile est crimen non prodere vultu!	Ephialtes heeft de Grieken bij de Thermopylae verraden. Ach! hoe moeilijk is het zijn misdaad niet te verraden (doen blijken) door zijn gelaatsuitdrukking.
reddere			1. teruggeven, 2. geven, waarop iemand recht heeft, wat hem toekomt 3. maken (tot) + praedic. acc.	Vare, Vare! redde legiones! Aeacus iura mortuis reddit. Multae manus opus levius reddunt.	Varus, Varus! geef de legioenen terug! Aeacus geeft de doden hun recht (spreekt recht over).
tradere			1. overgeven 2. overleveren, zeggen	Ad Trasumennum Romani arma Poenis tradiderunt. Tradunt regem Latinum cum Aenea pacem fecisse.	Bij het Trasumeense Meer gaven de Romeinen hun wapenen over aan de Carthagers. Ze zeggen, dat koning Latinus vrede heeft gesloten met Aeneas.
perdere Pass.: perire pereo		peril	1. tegronde richten 2. verliezen tegronde gaan verloren gaan	Quos Deus perdere vult, dementat prius. Oleum et operam perdidit. Nero suis sceleribus perit.	Wien de Godheid te gronde wil richten, ontnemt hij eerst het verstand. Ik heb vergeefse moeite gedaan (olie en moeite verloren). Nero is door zijn eigen misdaden tegronde gegaan.
vendere Pass.: venire veneo		veni	verkopen verkocht worden verstoppn	Latrones Platonem servum venderunt. Plato servus venit. Veritas nihil veretur nisi abscondi.	De rovers hebben Plato als slaaf verkocht. Plato is als slaaf verkocht. De waarheid vreest niets dan verstopt te worden.
abscondere		abscondi absconditum		Ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis. Senatores corpus Caesaris circumstabant.	Er stond een oud altaar, omgeven door wiegelend riet. De senatoren stonden om het lijk van Caesar heen.
stare		steti	staan	Victoria Marathoniam Atheniensibus multo sanguine constitit. Parvo fames constat, magno fastidium.	De overwinning bij Marathon kostte de Atheners veel bloed. Honger kost weinig, kiesteurigheid veel.
circumstare		circumsteti	om iets heen staan, omrin- gen	Miliaria mille passus inter se distant. Heu! quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa!	De mijlpalen zijn een mijl van elkaar ver- wijderd. Ach! hoeveel verschildte deze Niobe van gene!
constare		constiti constaturus	kosten, te staan komen op + abl.		
distare			1. verwijderd zijn 2. verschillen		

exstare			Neptunus pectore et umeris ex aqua exstat. Septem tragoediae Sophoclis exstant. Auctor abit operis, sed tamen exstat opus.	Neptunus stak met borst en schouders boven het water uit. Er bestaan nog zeven treurspelen van Sophocles. De maker van het werk is heengegaan, maar toch is het werk er nog.
instare			Caesar Pompeio fugienti instabat.	Caesar zat den vluchtenden Pompeius op de hielen.
obstare			Cerberus Orpheo obstat.	Cerberus stond Orpheus in de weg.
perstare			Persta atque obdura!	Volhard en houd vol!
praestare			Nemo Caesari gloriā praestitit. Cicero officium bene praestitit. Aristides se iustissimum praestitit.	Niemand overtrof Caesar in roem. Cicero heeft zijn plicht goed verricht. Aristides heeft zich zeer rechtsvaardig betoond.

III. VERBA VAN DE

delēre	delēvi delētum	verwoesten, vernietigen
flēre	flevi fletum	wehen
deflēre		bewenen
plēre (zelden) implēre complēre	plevi pletum	vullen
supplēre		aanvullen
abolēre	abolēvi abolitum	vernietigen, afschaffen
habēre	habui habitum	hebben, bezitten houden
posthabēre	posthabui posthabitum	achterstellen aliquem alicui

TWEEDE CONJUGATIE.

Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.	Overigens ben ik van oordeel, dat Carthago verwoest moet worden.
Mater timidi fieri non solet.	De moeder van een lafaard pleegt niet te wenen.
Mulierēs Troianae deflebant Hectorem.	De Trojaanse vrouwen beweenden Hector.
Dido poculum Aeneae vino plevit, (implevit, complevit).	Dido vulde de beker van Aeneas met wijn.
Dux post pugnam copias supplēvit.	De veldheer vulde na de slag de troepen aan.
lura hostium abolita sunt.	De rechten der vijanden zijn vernietigd.
Alcibiades canem pulcherrimum habebat. Cicero quattuor orationes in Catilinam habuit. Omnes philosophos Platōni posthabemus.	Alcibiades had een zeer mooie hond. Cicero heeft vier redevoeringen tegen Catilina gehouden. Alle wijsgeren stellen wij bij Plato achter.

adhibēre	adhibui adhibitum	aanwenden	In sole lucernam adhibere.	Bij daglicht een lantaarn gebruiken.
cohibēre		vasthouden, terughouden	Aeolus ventos in antro cohibuit.	Aeolus hield de winden terug in de grot.
prohibēre		verhinderen, afhouden van	Cicero conatus Catilinae prohibuit. Latona „Quid” inquit, „me prohibetis quis?”	Cicero heeft de pogingen van Catilina verhindert. Latona zeide: waarom houdt gij mij van het water af?
debēre	debui debitum	verschuldigd zijn moeten	Verres Syracusanis pecuniam debebat. Multos timere debet, quem multi timent.	Verres was de Syracusanen geld schuldig. Hij, wien velen vrezen, moet zelf velen vrezen.
praebēre	praebui praebitum	1. verschaffen 2. se: zich be- tonen + praed. acc.	Vulcanus Achilli arma praebuit. Aristides se iustissimum praebuit.	Vulcanus verschafte Achilles wapenen. Aristides heeft zich zeer rechtvaardig betoond.
merēre	merui meritum	verdiene	Pompeius sub Sulla stipendia meruit.	Pompeius heeft onder Sulla gediend (soldij verdiend).
monēre	monui monitum	vermanen, waarschuwen	Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. Dei saepe homines somniis monent peri- culorum. Moniti meliora sequamur!	Het zoete heeft niet verdiend, wie het bittere niet heeft geproefd. De goden waarschuwen de mensen vaak door dromen voor gevaren. Laten wij, gewaarschuwd, het betere volgen.
admonēre		vermanen	Secreto amicos admone, lauda palam.	Vermaan uw vrienden in het geheim, maar prijs ze openlijk.
nocēre	nocui nocitum	benadelen, schaden + dat.	Quae nocent, docent. Qui malis parcit, bonis nocet. Omne nimium nocet.	Wat schaadt, onderwijst. (Door schade en schande wordt men wijs.) Hij, die de slechten spaart, schaadt de goeden. Al wat teveel is, schaadt.
placēre	placui placitum	behagen	Senatui placuit pacem facere. Ne Iuppiter quidem omnibus placet.	De senaat besloot vrede te sluiten. Zelfs Juppiter behaagt niet aan allen (kan het niet ieder naar de zin maken).
dispicēre	dispicui dispicitum	mishagen	Obsidio Saguntī Romanis displicuit.	Het beleg van Saguntum mishagde de Romeinen.
tacēre	tacui tacitum	zwijgen	Qui tacet, fatetur.	Wie zwijgt, stemt toe.
reticēre	reticui	zwijgen, ver- zwijgen	Solon cogitationes suas diu reticebat.	Solon verzweg zijn gedachten lange tijd (bij Croesus).
terrēre	terrui territum	verschrikken, bang maken	Mors Socratem non terreat.	De dood verschrikte Socrates niet.
absterrēre deterēre		afschrikken	Timor poenae nos absterret a sceleribus.	Vrees voor straf schrikt ons af van misdaden.

docēre	docui doctum	onderwijzen + 2 acc.	Asinum litteras docere. Docendo discimus. Quae nocent, docent.	Een ezel de letters leren (vruchteloos werk doen). Door te onderwijzen leren wij. Wat schaadt, onderwijst. (Door schade en schande wordt men wijs.)
tenēre	tenui tentum	houden, vasthouden	A cane non magno saepe tenetur aper.	Door een kleine hond wordt vaak een wild zwijn vastgehouden.
abstinēre		zich onthouden (met of zonder: se)	Verres nullo scelere (se) abstinet. Sustine et abstinere!	Verres heeft zich van geen enkele misdaad onthouden. Duld en houd u afzijdig.
continēre		bijeenhouden, bevatten	Caesar exercitum castris continuit. Libri Taciti historias Caesarum continent.	Caesar hield het leger in het kamp (bijeën). De boeken van Tacitus bevatten de geschiedenis der keizers.
detinēre	detinui detentum	vasthouden, terughouden	Ulixes diu detinebatur in insula Calypso.	Ulixes werd lange tijd vastgehouden op het eiland van Calypso.
obtinēre		1. in bezit nemen, verkrijgen 2. in bezit houden	Cyrus regnum Persarum obtinuit.	Cyrus heeft de regering over de Perzen verkregen.
pertinēre		1. zich uitstrekken tot 2. betrekking hebben op	Cyrus regnum Persarum duodeviginti annos obtinuit. Pyrenaeus ad Oceanum pertinet.	Cyrus heeft de regering over de Perzen achtentwintig jaar bezeten. De Pyreneeën strekken zich uit tot de Oceaan.
retinēre		terughouden	Diligentia consulis ad salutem civium pertinebat.	De waakzaamheid van den consul had betrekking (was gericht) op het welzijn der burgers.
sustinēre		uithouden	Ventus naves in portu Aulidis retinebat. Philoctetes dolores sustinere non poterat.	De wind hield de schepen terug in de haven van Aulis. Philoctetes kon de pijnen niet uithouden.
miscēre	miscui mixtum	mengen	Mixta cum veris passim commenta vagantur.	Overall zijn verzinsels, met waarheid vermengd, in omloop.
torrēre	torrui tostum	roosteren, verzoogen,	Boves Solis mugiebant cum torrentur. Sol aestivus agros torret.	De runderen van den zonnegod loeiden, toen ze geroosterd werden. De zon in de zomer verzengt de landerijen.
censēre	censui censum	1. schatten 2. oordelen, van mening zijn	Censor cives censet. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.	De censor schat de burgers. Overigens ben ik van mening, dat Carthago verwoest moet worden.
recensēre		monsteren, beoordeelen	Dux exercitum recenset.	De veldheer monstert het leger.
suscensēre	suscensui	vertoord zijn op + dat.	Achilles Agamemnoni suscensebat.	Achilles was vertoord op Agamemnon.
arcēre	arcul	weren	Tu, Iuppiter, arcebis Catilinam a tectis ac moenibus Urbis!	Gij, Juppiter, zult Catilina van de huizen en muren van de stad weren!

coercēre	coercui coercitum	bedwingen	Cives perniciosi acerrimis suppliciis coercendi sunt.	Verderfelijke burgers moeten door de scherpste straffen bedwongen worden.
exercēre	exercui exercitum	oefenen	Marius copias perpetuo exercebat. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.	Marius oefende zijn troepen voortdurend. Welke kunst een ieder verstaat, laat hij zich daarin oefenen.
carēre	carui	1. missen, vrij zijn van + abl. 2. missen, ontberen + abl.	Octavia culpā carebat.	Octavia was vrij van schuld.
calēre	calui	warm zijn	Ovidius exsul omnibus voluptatibus carebat.	Ovidius ontbeerde als balling alle genietingen.
dolēre	dolui	1. pijn doen 2. smart gevoelen	Lemnus insula, officina Vulcani, calet. Arria, pugionem tradens marito, „Paete,” inquit, „non dolet.” Veri amici iisdem rebus dolent ac gaudent.	Het eiland Lemnus, de werkplaats van Vulcanus, is warm. Arria, haar man de dolk toereikend, zeide „Paetus, het doet geen pijn.” Ware vrienden gevoelen smart en vreugde over dezelfde gebeurtenissen.
egēre	egui	behoeven, nodig hebben, + abl.	Graeci semper Ulixis consilio egebant. Semper avarus eget.	De Grieken hadden steeds de raad van Ulixes nodig. Een vrek heeft steeds gebrek.
indigēre	indigui	= egere + abl. of gen.	Graeci semper Ulixis consilio (consilii) indigebant.	De Grieken hadden steeds de raad van Ulixes nodig.
eminēre	eminui	ultmunten	Graeci omnibus artibus eminebant.	De Grieken muntten in alle kunsten uit.
florēre	florui	bloeien	Athenae praeter ceteras Graeciae urbes litteris et artibus floruerunt.	Athene bloeide meer dan andere steden van Griekenland door wetenschappen en kunsten.
iacēre	iacui	liggen	Calcat iacentem vulgus.	Het gemeen vertrapt hem, die (gevallen) terneer ligt.
latēre	latui	verborgen zijn voor, ontgaan + acc.	Dolus Ulixis Troianos latuit. Latet anguis in herba. Bene qui latuit, bene vixit.	De list van Ulixes was verborgen voor de Trojanen. Er schuilt een adder onder het gras. Wie goed verborgen bleef, heeft goed geleefd.
parēre [Maar parāre: voortbrengen, en parare: voorbereiden].	parui	gehoorzamen	Achilles, quem Thetis peperit, deis paruit et bellum paravit.	Achilles, dien Thetis heeft voortgebracht, heeft de goden gehoorzaamd en zich tot de oorlog voorbereid.
apparēre		verschijnen, zich vertonen	Apparent rari nantes in gurgite vasto.	Hier en daar vertonen zij zich zwemmend op de wijde zee.
horrēre	horruī	1. dicht bezet zijn 2. huiveren voor + acc.	Campus horret aristas.	Het veld is dicht bezet met korenaren.
abhorrēre		strijdig zijn met, vreemd zijn aan	Servi crudelitatem domini horrebant. Crudelitas abhorret a meis moribus.	De slaven huiverden voor de wreedheid van hun heer. Wreedheid is vreemd aan mijn karakter.

patēre	patui	openstaan	Domus Maecenātis omnibus poetis patebat.	Het huis van Maecenas stond voor alle dichters open.
silēre	silui	zich uitstrekken	Latus campus patet ante urbem.	Een wijd veld strekt zich uit voor de stad.
studēre	studui	zwijgen	Silendo nemo peccat. Inter arma silent leges.	Niemand zondigt door te zwijgen. Temidden van de strijd zwijgen de wetten.
stupēre	stupui	zijn best doen voor, zich toeleggen op + dat of + inf.	Catilina novis rebus studebat. Demosthenes omnes oratores superare studebat.	Catilina legde zich toe op een omwenteling. Demosthenes deed zijn best om alle redenaars te overtreffen.
timēre	timui	verstijfd, verbijsterd zijn	Ulixes, regiam Alcinoi videns, stupebat admiratione.	Ulixes, het paleis van Alcinoüs ziende, was verbijsterd door bewondering.
valēre	valui	1. vrezen + acc. 2. vrezen, bezorgd zijn voor + dat.	Multos timere debet, quem multi timent. Timemus Iis, quos amamus.	Hij, wien velen vrezen, moet zelf velen vrezen. Wij zijn bezorgd voor hen, die wij liefhebben.
ciēre	civicitum	1. gezond zijn 2. vermogen, in staat zijn	S. V. B. E. E. V. = Si vales, bene est; ego valeo. Contra vim non valet Ius. Et minimae vires frangere quassa valent.	(Begin v. e. brief:) Indien gij gezond zijt, is het goed; ik ben gezond. Tegen geweld heeft het recht geen kracht. Ook zeer geringe krachten vermogen te breken wat reeds gehavend is.
accēre	accivi accitum	1. in beweging brengen, aansporen, 2. oproepen	Apud Homerum etiam dii pugnam cient. Tubicen tuba ciet viros.	Bij Homerus brengen zelfs de goden de strijd aan de gang. De trompetter roept met de trompet de mannen op.
augēre	auxi auctum	ontbieden	Philippus Aristotelem magistrum filio accivit.	Philippus ontbood Aristoteles als leermeester voor zijn zoon.
lugēre	luxi	vermeerderen	Aristoteles scientiam auxit.	Aristoteles heeft de wetenschap vermeerderd.
mulgēre	mulsi mulctum	betreuren, treuren over	Troiani mortem Hectoris luxerunt.	De Trojanen treurden over de dood van Hector.
indulgēre	indulsi	melken	Hircos mulgere.	Bokken melken (onnut werk doen).
torquēre	torsi tortum	toegeven aan + dat. 1. draaien 2. folteren	Vir sapiens non indulget irae. Terra se circum axem torquet. Servi in iudiciis torqueri solebant.	Een wijze geeft niet toe aan zijn drift. De aarde draait zich om haar as. Slaven plachten voor het gerecht gefolterd te worden.

manēre	mansi mansum	1. blijven 2. wachten, te wachten staan + acc.	Vox audita perit, littera scripta manet. Omnes una manet nox.	Het woord, dat men hoort, gaat verloren, de geschreven letter blijft. Allen staat eenzelfde nacht (des doods) te wachten.
permanēre remanēre				
ridēre	risi risum	volharden	Agrippina in tristitia sua permanebat (remanebat).	Agrippina volhardde in haar droefheid.
arridēre		lachen (om)	Conscia mens recti famae mendacia ridet.	Een geest, die zich bewust is van het goede (van zijn handelen), lacht om de leugens van het gerucht.
irridēre		toelachen	Mater filiolo arridet.	De moeder lacht haar zoontje toe.
suadēre	suāsi suāsum	bespotten, uitlachen	Niobe Latonam irrisit.	Niobe bespotte Latona.
dissuadēre		aanraden + dat.	Senes Troianorum Paridi suaserunt, ut Helenam redderet.	De oude mannen der Trojanen rieden Paris aan om Helena terug te geven.
persuadēre		afraden	Hanno bellum dissuadebat.	Hanno ried de oorlog af.
haerēre	haesi haesurus	1. overreden + dat. en ut + conj. 2. overtuigen + dat. en a.c.i.	Crito Socrati non persuasit ut mortem fugeret.	Crito heeft Socrates niet overreed om de dood te ontvluchten.
adhaerēre	adhaesi adhaesum	vastzitten, blijven steken	Socrates amicis persuasit animam immor- talem esse.	Socrates heeft zijn vrienden overtuigd, dat de ziel onsterfelijk is.
iubēre	iussi iussum	zich aansluiten bij, niet wijken van	Sagitta haesit in corpore. Calumniare audacter, semper aliquid haeret.	De pijl bleef in het lichaam steken. Laster brutaalweg, er blijft altijd iets van hangen.
mulcēre	mulsi mulsum	bevelen + a.c.i.	Pylades lateri Orestis adhaerebat.	Pylades week niet van de zijde van Orestes.
tergēre abstergēre	tersi tersum	strelen, tot rust brengen	Alexander milites iussit Thebas delere.	Alexander beval de soldaten Thebe te ver- woesten.
ardēre	arsi	afwissen	Arion carmine mulcebat aquas.	Arion bracht door zijn zang de wateren tot rust.
frigēre		afwissen	Penelope lacrimas (abs)tersit.	Penelope wiste haar tranen af.
lucēre	luxi	in brand staan koud zijn, ver- stijfd zijn	Tunc tua res agitatur, paries cum proximus ardet. Mortuorum membra frigent.	Dan gaat het om uw belang, wanneer de wand van uw buurman brandt. De leden van doden zijn koud.
		licht, helder zijn	Cum Troiani Hecōrem lugerent, multae faces lucebant. Sol omnibus lucet.	Toen de Trojanen om Hector treurden, lichtten vele fakkels. De zon schijnt voor allen.

algēre	alsi	koud zijn	Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.	Veel heeft de jongen verdragen en gedaan, gezweet en kou geleden.
fulgēre	fulsi	schitteren	Regia Alcinoi fulgebat auro.	Het paleis van Alcinous schitterde van goud.
turgēre	tursi	gezwollen zijn	Oculi Andromachae turgabant lacrimis. Vere gemmae turgent.	De ogen van Andromache waren gezwollen door tranen. In de lente zwellen de knoppen.
urgēre	ursi	dringen, in het nauw brengen	Nihil urget. Reus quaestione urgebatur.	Niets dringt (Er is geen haast bij.) De beschuldigde werd door het gerechtelijk onderzoek in het nauw gebracht.
cavēre	cavi cautum	op zijn hoede zijn voor + acc.; ne: dat niet	Cave canem! Cave ne neges!	Wees op uw hoede (wacht u) voor den hond! Pas op, dat ge het niet ontkent!
favēre	favi fautum	begunstigen + dat.	Dii favent viris fortibus. Favete linguis!	De goden begunstigen dappere mannen. Begunstigt met uw tongen (zwijgt bij de offerande).
fovēre	fovi fotum	koesteren	Sol terras fovet calore.	Dezon koestert de aarde met haar warmte.
movēre	movi motum	1. in beweging brengen 2. bewegen, roeren	Neptunus tridente mare movet. Flectere se nequeo superos, Acheronta movebo.	Neptunus brengt met zijn drietand de zee in beweging. Als ik de goden niet kan doen buigen, zal ik de onderwereld in beweging brengen.
amovēre } dimovēre } removēre }		verwijderen	Baucis cinerem foco dimovit. Amoto quaeramus seria ludo.	Baucis verwijderde de as van de haard. Laten we, met terzijdestelling van het spel, ernstige bezigheden zoeken.
admovēre		bij iets brengen, bij iets houden	Dux turrim moenibus admovit. Eques equo calcaria admovit.	De veldheer bracht de belegeringstoren bij de muren. De ruiter gaf het paard de sporen.
commovēre		schokken, ontroeren	Aeneas verbis Didōnis graviter commotus est.	Aeneas is door de woorden van Dido hevig ontroerd.
permovēre		overhalen, ertoe brengen	Tarpeia promissis permota est, ut hostes in arcem admitteret.	Tarpeia is er door beloften toe gebracht om de vijanden in de burcht te laten.
vovēre	vovi votum	wijden, aan een godheid be- loven	Romulus in pugna Iovi templum vovit.	Romulus heeft in het gevecht een tempel aan Juppiter gewijd.
prandēre	prandi pransum	ontbijten	Telemachus Ulixem prandentem in casa Eumaei invenit.	Telemachus vond Ulixes aan het ontbijt in de hut van Eumaeus.
vidēre	vidi visum	zien	Veni, vidi, vici!	Ik kwam, zag en overwon! (Caesar verslaat Pharnaces bij Zela, 47 v. C.)

vidēri	visus sum		schijnen		Dis aliter visum.	De goden is het anders goed geschenen. (De goden hebben anders besloten). Wie zwijgt, schijnt toe te stemmen.
invidēre			benijden + dat.		Qui tacet, consentire videtur.	Alexander benijdde Diogenes.
providēre			1. voorzien, vooruitzien + acc. 2. zorgen voor + dat.		Tiresias aerumnas Oedipodis providit.	Tiresias heeft de ellende van Oedipus voorzien.
sedēre	sēdi sessum		zitten		Ulixes saluti sociorum providebat.	Ulixes zorgde voor het behoud van zijn makkers.
circumsedēre obsidēre	circum- } sēdi ob- } sessum		belegeren, omsingelen		Post equitem sedet atra cura.	Achter den ruiter zit de sombere zorg (op het paard). (Men neemt zijn zorgen overal mee).
possidēre			bezitten		Alexander Tyrum septem menses circum-sēdit (obsēdit).	Alexander heeft Tyrus zeven maanden belegerd.
fervēre			gloeien, zieden		Omnia possideat, non possidet aëra Minos.	Hij moge alles bezitten, de lucht bezit Minos niet.
stridēre	stridi		sissen, snorren, suizen, fluiten		Chryses, ab Agamemnone laesus, ira ferebat.	Chryses, beleidigd door Agamemnon, ziedde van toorn.
mordēre	momordi morsum		bijten		Procella stridebat per silvas.	De stormwind suiste door de bossen.
spondēre	spopondi sponsum		(plechtig) be- loven		Canis mortuus non mordet.	Een dode hond bijt niet.
respondēre	respondi responsum		antwoorden		Philippus Graecis pacem spondit. Sponde ne tuam filiam mihi uxorem? — Spondeo.	Philippus beloofde de Grieken vrede. Belooft gij mij uw dochter tot vrouw? — Dat doe ik.
tondēre	totondi tonsum		scheren		Apollo Delphis respondet interrogantibus.	Apollo antwoordt te Delphi degenen, die hem vragen.
pendēre	pependi (zonder perf.)		hangen (intr.)		Filiae Dionysii barbam et capillum patris tondabant.	De dochters van Dionysius schoren baard en haar van haar vader.
impendēre			boven het hoofd hangen, be- dreigen		Lyra ex (ab,de) umero Orphei pendebat. Filo pendet.	De lier hing aan Orpheus' schouder. Het hangt aan een (zijden) draad.
licēri	licitus sum		een bod doen		Gladius capiti Damodis impendebat.	Een zwaard hing dreigend boven het hoofd van Damodes.
pollicēri			beloven		Cum Dumnorix licebatur, nemo contra liceret audebat.	Telkens als Dumnorix een bod deed, durfde niemand een tegenbod doen.
merēri	meritus sum		= merere: ver- dienen		Montes auri polliceri.	Bergen van goud beloven.
					Heracles immortalitatem meritum est. Cicero bene meritum est de patria.	Heracles heeft de onsterfelijkheid verdiend. Cicero heeft zich verdienstelijk gemaakt, jegens het vaderland.

miserēri	miseritus sum	medelijden hebben met+gen.
tuēri	(tutatus sum)	beschermen
intuēri		kijken naar, beschouwen
verēri	veritus sum	vrezen
reverēri		eerbiedigen, eerbied hebben voor
fatēri confitēri	fassus sum confessus sum }	bekennen
profitēri		openlijk verklaren
reri	ratus sum	menen + a. c. i.
medēri + dat. sanare + acc.	sanavi sanatum }	genezen

IV. VERBA VAN DE

molere	molui molitum	malen
vomere	vomui vomitum	braken
gignere	genui genitum	baren, voortbrengen
ponere	posui positum	1. plaatsen, leggen + in + abl. 2. = deponere: afleggen, laten varen
anteponere		stellen boven, de voorkeur geven aan (= praeferre)

Domine! miserēre mei!		Heer, heb medelijden met mij!
Niobe filiam a sagittis Dianae tueri conabatur.		Niobe trachtte haar dochter tegen de pijlen van Diana te beschermen.
Micantia sidera caeli intuemur.		Wij kijken naar de fonkelende gesternten des hemels.
Hector verebatur, ne cives sibi ignaviam obicerent.		Hector vreesde, dat zijn medeburgers hem lafheid zouden verwijten.
Omnes philosophi Platonem reverentur.		Alle wijsgeren hebben eerbied voor Plato.
Qui tacet, fatetur. Habemus reum confidentem.		Wie zwijgt, bekent. We hebben een aangeklaagde, die bekent.
Coriolanus professus est se Romam aggressum esse.		Coriolanus verklaarde openlijk, dat hij Rome zou aanvallen.
Troiani rati sunt Sinonem vera dicere.		De Trojanen meenden, dat Sinon de waarheid sprak.
Medicus vulneri medetur. Medicus vulnus sanavit.		De dokter geneest de wond. De dokter heeft de wond genezen.
Qui primus venit, primus molet.		Die het eerst komt, zal het eerst malen.
Draco, a Perseo vulneratus, sanguinem vomuit.		De draak, door Perseus gewond, braakte bloed.
Thetis Achillem genuit.		Thetis heeft Achilles voortgebracht.
Fundamenta in aqua ponere. Caesar castra posuit. Galatea dolorem nunquam posuit (deposuit).		Zijn grondslagen in water plaatsen. (Op drijfzand bouwen). Caesar sloeg een kamp op. Galatea heeft haar droefheid nooit afgelegd.
Graeci Homerum omnibus poetis (dat.) anteponunt.		De Grieken stellen Homerus boven alle (andere) dichters.

DERDE CONJUGATIE.

apponere	1. voorzetten 2. bij iets rekenen	Baucis laeta dis cenam apposuit. Unumquemque diem lucro appone!	Baucis zette de goden blijde een maaltijd voor. Reken elke dag (van uw leven) tot winst.
componere	1. samenstellen 2. vergelijken (= comparare conferre) 3. bijleggen 4. plooiën	Exercitus e variis gentibus compositus erat. Si parva licet componere magnis. Achilles controversiam, quam cum Agamemnon habebat, composuit. Orator togam composuit. Cum Nero cantabat, Seneca vultum componebat. Post pugnam milites arma deponunt. Difficile est longum subito deponere amorem.	Het leger was uit verschillende volkstammen samengesteld. Indien het geoorloofd is kleine dingen met grote te vergelijken. Achilles heeft het geschil, dat hij met Agamemnon had, bijgelegd. De redenaar plooidde zijn toga. Telkens wanneer Nero als zanger optrad, trok Seneca zijn gezicht in de plooi.
deponere	1. neerleggen, 2. afleggen, laten varen		Na de strijd leggen de soldaten de wapenen af. Het is moeilijk een lang gekoesterde liefde plotseling te laten varen.
disponere	opstellen (op verschillende plaatsen)	Hannibal elephantos in ripa disposuit.	Hannibal stelde zijn olifanten op de oever op.
exponere	1. uiteenzetten 2. te vondeling leggen 3. blootstellen	Legatus in senatu mandata exposuit. Romulus et Remus in alveo expositi sunt. Parva navis omnibus procellis exposita erat.	De gezant zette in de senaat zijn opdrachten uiteen. Romulus en Remus zijn in een trog te vondeling gelegd. Het scheepje was aan alle stormvlagen blootgesteld.
imponere	1. leggen op 2. opleggen 3. inschepen	Torus lecto impositus erat. Romani Carthagini tributum imposuerunt. Xerxes milites in naves imposuit.	Er was een kussen op de sofa gelegd. De Romeinen hebben Carthago een oorlogsschatting opgelegd. Xerxes scheepte zijn soldaten in.
opponere	tegenover, vóór, i/d weg plaatsen	Fortia[que] adversis opponite pectora rebus!	Stelt een dapper hart tegenover de tegen-spoed!
praeponere	a/h hoofd stellen van + dat. (= praeficere).	Caesar Galliae praepositus est.	Caesar is aan het hoofd geplaatst van Gallië.
proponere	openlijk ten- toonstellen, uitloven	Leges in publicum proponuntur. Magnum praemium certantibus propositum erat. Silva ursos alit. Honos alit artes.	De wetten worden in het openbaar aangeslagen. Er was voor hen, die aan de wedstrijd deelnamen, een grote prijs uitgelooft. In het bos leven beren. De eer voedt (bevordert) de kunsten.
alere	voeden		
consulere	1. raadplegen + acc. 2. zorgen voor + dat.	Chaerephon Delphis deum consulit. Themistocles libertati Graecorum consuluit.	Chaerephon raadpleegde den god te Delphi. Themistocles zorgde voor de onafhankelijkheid der Grieken.

occulere	occului occultum		verbergen	Sinon se silvis occultuit.	Sinon verborg zich in de bossen.
serere	serui sertum		rijgen, aaneen- voegen	Proserpina sarta serebat.	Proserpina reeg een bloemkrans.
conserere			= serere	Ad Cannas Romani cum Carthaginiensibus manus conseruerunt.	Bij Cannae zijn de Romeinen met de Carthagers handgemeen geworden.
deserere			verlaten, in de steek laten	Omnes amici Ovidium exsulem deseruerunt.	Alle vrienden lieten Ovidius als balling in de steek.
disserere			1. uiteenzetten, 2. betogen, spreken	Cicero in libris „de Republica” instituta maiorum disserit. Plato multis locis de immortalitate disserit.	Cicero zet in zijn boeken over de Staat de instellingen der voorvaderen uiteen. Plato spreekt op vele plaatsen over de onsterfelijkheid.
inserere			invoegen, inlassen	Ulixes femineis mercibus arma inseruit.	Ulixes voegde wapenen tussen de voor vrouwen bestemde koopwaren.
texere	texui textum		weven	Penelope retexebat quod texerat.	Penelope rafelde telkens weer uit wat zij geweven had.
praetexere			1. omzomen 2. voorgeven, voorwenden	Toga consulum purpurā praetexta erat. Arion, ut mortem effugeret, cupiditatem canendi praetexit.	De toga der consuls was met purper omzoomd. Arion wendde om de dood te ontvluchten, begeerte om te zingen voor.
retexere			ultrafelen	Zie voorbeeld bij texere.	
colere	colui cultum		1. bebouwen, 2. beoefenen 3. vereren	Cato Maior ipse agros colebat; Romanos vetabat Graecas litteras colere. Phlëmon et Baucis deos colebant.	Cato de Oude bebouwde zelf zijn akkers; hij verbood de Romeinen de Griekse letteren te beoefenen. Phlëmon en Baucis vereerden de goden.
accolere			wonen bij, aan + acc.	Ubii Rhenum accolabant.	De Ubiërs woonden aan de Rijn.
incolere			bewonen	Scythae nullas urbes incolabant.	De Scythen bewoonden geen steden.
fremere	fremui		1. hullen, dreunen 2. mompelen	Lupus fremit. Saxa fremunt undis. Lydia tota fremit de Arachna.	De wolf huilt. De rotsen dreunen door de golven. Geheel Lydië mompelt over Arachne.
gemere	gemui		zuchten	Achilles, corpus Patrocli intuens, multa gemenbat.	Achilles, het lijk van Patroclus aanschouwen- de, zuchtte zeer.
tremere	tremui		beven	Manus senum tremere solent.	De handen van oude mannen plegen te beven.
strepere	strepui		gedruis maken	Milites pugnantes gladiis strepabant.	De vechtende soldaten maakten gedruis met hun wapenen.

crescere	crevi cretum	groeien	Concordiā res parvae crescunt. Fama crescit eundo.	Door eendracht nemen kleine zaken toe. (Eendracht maakt macht). De Faam groeit terwijl zij gaat (eigenl.: door te gaan).
concrescere		dicht, hard worden, verstijven	Mare concrescit gelu. Sanguis naufragi frigore concrescibat.	De zee verstijft door de vorst. Het bloed van den schipbreukeling verstijfde door de koude.
noscere	novi notum	1. leren kennen 2. novi: weten, kennen	Nosce te ipsum! Mithridates viginti linguas noverat.	Ken uzelf! Mithridates kende twintig talen.
ignoscere	ignōvi ignōtum	vergeven + dat. v. d. persoon	Ignoscito saepe alteri, nunquam tibi.	Vergeef vaak uw naaste, nooit uzelf.
agnoscere	agnōvi agnitum	1. erkennen 2. herkennen	Achilles agnoscebat gloriam Hectoris. Electra Orestem agnovit.	Achilles erkende de roem van Hector. Electra herkende Orestes.
cognoscere	cognōvi cognitum	leren kennen	Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.	Gelukkig hij, die de oorzaken der dingen heeft kunnen leren kennen.
recognoscere	recognōvi recognitum	monsteren, punt voor punt na-gaan	Cicero facta et consilia Catilinae recognoscebat.	Cicero ging de daden en plannen van Catilina punt voor punt na.
quiescere	quiēvi quiētum	tot rust komen, rusten	Hic quiescit, qui nunquam quievit.	Hier rust, die nooit heeft gerust.
requiescere		= quiescere	Requiescat in pace!	Hij ruste in vrede!
suescere assuescere consuescere	suēvi suētum assuetus + abl. consuevi + inf.	zich gewennen + inf. gewend aan gewoon zijn	Assuescebant Stoici omnes dolores patienter perferre. Assueti labore sumus. Socrates consueverat cum multis hominibus disputare.	De Stoïcijnen wendden zich eraan alle smarten geduldig te dragen. Wij zijn gewend aan inspanning. Socrates was gewoon met vele mensen te redetwisten.
desuescere		ontwend gera-ken + inf.	Pueri Lacedaemoniorum desuescebant quicquam timere.	De knapen der Lacedaemoniers ontwenden zich ook maar iets te vrezen.
pascere pasci	pavi pastum pastus sum	weiden (trans.) weiden (intr.), grazen.	Pascebat(que) suas ipse senator oves. Oves pascuntur.	De senator weidde zelf zijn schapen. De schapen weiden (grazen).
cernere		zien, onderscheiden	Frondem in silvis non cernere. Cernere iustitiam nescit, quem munera caecant.	In de bossen het loof niet zien. Hij kan de rechtvaardigheid niet onderscheiden, wien geschenken verblinden.
decernere	decrēvi decrētum	besluiten, beslisen (+ a.c. i. of ut+ conj.)	Senatus decrevit legatos mittendos esse (ut legati mitterentur).	De senaat besloot, dat er gezanten gezonden moesten worden.

discernere		onderscheiden	Ob caliginem non discerni poterat, ubi portus esset.	Wegens de nevel kon niet onderscheiden worden, waar de haven was.
secernere		af scheiden, afzonderen	Mors animum a corpore secernit.	De dood scheidt de ziel van het lichaam.
spernere	sprevi spretum	versmaden, verachten	Non impune deam veteres sprevere coloni. Quod petit spernit, repetit quod nuper omisit.	Niet straffeloos hebben de boeren vroeger de godin veracht. Hij versmaadt waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kortgeleden heeft laten varen.
sternere	stravi stratum	neerwerpen	Aeneas multos cervos, in litore errantes, stravit.	Aeneas legde vele herten, die op de kust dwaalden, neer.
consternere	constrāvi constrātum	bedekken, bestrooien	Tota via floribus constrata erat.	De hele weg was bedekt met bloemen.
prosternere		neerwerpen, vellen	Hercules Cacum prostravit.	Hercules velde Cacus.
linere	lēvi litum	besmeren, bestrijken	Litus melle gladius.	Een met honing bestreken zwaard. (Een vergulde pil).
oblinere	oblēvi oblītum	= linere	Alae Daedali cerā oblītae erant.	De vleugels van Daedalus waren met was bestreken.
sinere	sivi situm	toelaten + a. c. i.	Nervii non sinebant vinum importari.	De Nerviers lieten niet toe, dat wijn werd ingevoerd.
desinere	desii desītum	ophouden	Quando bella desinent genus humanum vexare? Desine fata deum flecti sperare precando.	Wanneer zullen oorlogen ophouden het menselijk geslacht te kwellen? Houd op te hopen, dat de lotsbeschikkingen der goden door smeken worden veranderd.
serere	sevi satum	zaaien	Etiam post malam segetem serendum.	Ook na een slecht gewas moet er gezaaid worden.
conserere	consevi consītum	bepplanten	Ager consitus erat arboribus.	Het land was met bomen beplant.
inserere		inplanten	Cupido discendi hominibus insita est.	De begeerte om te leren is de mensen ingeworteld.
obserere		bezaaien	Campus obsitus est virgultis. Vestis squalore obsita est	Het veld is bezaaid met struiken. Het kleed is met vuil overdekt.
arguere	argui argūtum	1. in het licht stellen 2. beschuldigen + gen. v.d. zaak	Degeneres animos timor arguit. Tullius Hostilius Mettium prodicionis arguit.	Vrees verraadt onedele geest. Tullius Hostilius beschuldigde Mettius van verraad.

coarguere	coargui		bewijzen, aantonen	Socrates errorem accusatoris coarguit.	Socrates heeft de dwaling van zijn beschuldiger aangetoond.
redarguere	redargui		weerleggen	Palamedes mendacia Ulixis redarguere non poterat.	Palamedes kon de leugens van Ulixes niet weerleggen.
exuere	exui exūtum		uittrekken	Ulixes cum Iro pugnaturus pallam exuit.	Ulixes, op het punt om met Irus te vechten, trok zijn gewaad uit.
induere	indui indūtum		aantrekken	Ubi leonis pellis deficit, vulpina induenda.	Waar een leeuwenhuid ontbreekt, moet men een vossenvel aantrekken. (Wie niet sterk is, moet slim zijn.)
imbuere	imbui imbūtum		doortrekken, bevochtigen	Vestis Thisbēs imbuta erat sanguine bovis.	Het kleed van Thisbe was doortrokken met het bloed van een rund.
luere	lui		reinigen, boeten,	Verres scelera luit exsilio.	Verres heeft zijn misdaden met ballingschap geboet.
abluere	ablui ablūtum		afspoelen	Ulixes post naufragium squalorem maris abluit in flumine.	Ulixes spoelde na zijn schipbreuk het vuil van de zee af in de rivier.
polluere			bezoedelen	Nero omnibus sceleribus se polluit.	Nero heeft zich met alle misdaden bezoedeld.
minuere deminuere imminuere	minui minūtum	}	vermindern	Senectus vires minuit (deminuit, imminuit).	De ouderdom vermindert de krachten.
annuere	annui		van ja knikken, toestemmen	Iuppiter quidquid rogant homines, annuere vel abnuere potest.	Iuppiter kan al wat de mensen vragen toestemmen of weigeren.
abnuere			van neen knikken, weigeren	Zie vorig voorbeeld.	
statuere	statui statūtum		vaststellen	Magistratus diem comitiis statuit.	De overheid heeft een dag voor de verkiezingen vastgesteld.
constituere	constitui constitūtum		1. stellen, plaatsen 2. besluiten	Sacerdos boves ante aram constituit.	De priester plaatste de runderen voor het altaar.
destituere			in de steek laten, teleurstellen	Caesar Rubiconem transire constituit.	Caesar besloot de Rubico over te trekken.
instituere			inrichten, instellen	Mettius Fufetius perfide destituit socios.	Mettius Fufetius liet op trouweloze wijze zijn bondgenoten in de steek.
restituere			herstellen	Dido spe destituta est.	Dido is teleurgesteld in haar verwachting.
				Euander ludos in honorem Panis instituit.	Euander heeft spelen ter ere van Pan ingesteld.
				Unus homo nobis cunctando restituit rem.	Eén man heeft door te dralen de toestand voor ons hersteld (Q. Fabius).

-suere	sul sutum	naaien	Batavi gerebant vestimenta pellibus suta.	De Batavieren droegen klederen, uit dierenhuiden genaaid.
tribuere	tribui tributum	toewijzen, toekennen	Summa laus eloquentiae Ciceroni tribuitur.	De hoogste lof van welsprekendheid wordt aan Cicero toegekend.
attribuere		toewijzen, toedelen	Solon pauperibus civibus agros attribuit.	Solon heeft de arme burgers landerijen toegewezen.
contribuere		toedelen, toevoegen	Caesar fortissimos milites primae legionis contribuit.	Caesar voegde de dapperste soldaten toe aan het eerste legioen.
distribuere		verdelen over, verdelen onder	Caesar legiones in tria castra distribuit.	Caesar verdeelde zijn legioenen over drie legerplaatsen.
solvere	solvi solutum	1. losmaken 2. betalen	Classis ancoras solvit. Nullus discipulus Socrati unquam pecuni- am solvit.	De vloot heeft de ankers gelicht. Geen leerling heeft ooit Socrates geld betaald.
absolvere		vrijspreken	ludex reum aut absolvit aut condemnat.	De rechter spreekt den beschuldigde of vrij of veroordeelt hem.
dissolvere		losmaken, ontbinden	Amasis Polycratidis amicitiam dissolvit.	Amasis heeft zijn vriendschap met Poly- crates ontbonden (verbroken).
volvere	volvi volutum	(tr.) wentelen, doen rollen, voortrollen	Sisyphus in inferis perpetuo saxum volvit.	Sisyphus rolt in de onderwereld voort- durend een steen voort.
volvi	volutus sum	(intr.) rollen	Saxum de monte volvitur.	De steen rolt van de berg.
evolvere	evolvi evolutum	1. uitrollen, 2. ontwikkelen	Poeta librum evolvit ut recitaret. Philosophus difficillimas quaestiones dis- cipulis evolvit.	De dichter rolde het boek uit om voor te lezen. De wijsgeer heeft zeer moeilijke onder- werpen voor zijn leerlingen ontwikkeld.
involvere		inwikkelen, omhullen	Athene Ulixem nebulis involvit.	Athene omhulde Ulixes met nevels.
ruere	rui rutum	1. zich snel voort bewegen, zich storten 2. instorten	Rhenus ruit de Alpibus.	De Rijn stort zich van de Alpen.
corruere		instorten	Quid, si nunc caelum ruat?	Wat te doen als nu de hemel instort?
diruere		verwoesten	Turris terrae motu corruit.	De toren is door de aardbeving ingestort.
eruerere		uitgraven, opgraven	Romani Carthaginem diruerunt. Arbores ex horto erutae sunt. E monte Laurio argentum eruebatur.	De Romeinen hebben Carthago verwoest. De bomen zijn uit de tuin gegraven. Uit het Lauriumgebergte werd zilver opgegraven.

irruere	binnenstormen	Graeci in Troiam irruunt.	De Grieken stormen Troje binnen.
obruere	begraven, bedelven	Mare navem Ulixis undis obruit.	De zee heeft het schip van Ulixes met zijn golven bedolven.
subruere	ondergraven	Hostes muros subruerunt.	De vijanden ondergroeven de muren.
ingruere	binnendringen, aantasten	Ob culpam Oedipodis pestilentia in omnia animalia ingruerat.	Wegens de schuld van Oedipus tastte een pest alle levende wezens aan.
congruere	overeenstemmen	Vita Socratis congruebat cum sermone.	Het leven van Socrates stemde overeen met zijn woorden.
acuere	schermen	Coquus cultrum acuit. Apri dentes acuunt.	De kok scherpt het mes. De wilde zwijnen wetten de tanden.
metuere	1. vrezen, bang zijn voor + acc. 2. vrezen, bezorgd zijn voor + dat.	Umbram suam metuit. Metuimus iis, quos amamus.	Hij vreest zijn eigen schaduw. Wij zijn bezorgd voor hen, die wij liefhebben.
petere	1. trachten te bereiken, streven naar 2. aanvallen 3. afgaan op 4. dingen naar 5. vragen om (aliquid ab aliquo)	Certa amittimus, dum incerta petimus. Dente lupus, cornu taurus petit. Caesar Romam petit. Catilina consulatum petit. Legati auxilium a Caesare petunt.	Wij verliezen het zekere, terwijl wij streven naar het onzekere. De wolf valt met de tanden, de stier met de horens aan. Caesar ging op Rome af. Catilina heeft naar het consulaat gedongen. De gezanten vragen Caesar om hulp.
appetere	1. reiken, streven naar 2. naderen, op handen zijn	Solem manibus appetunt. Iam ver appetebat cum ancoram sustulit.	Zij reiken met de handen naar de zon. De lente was al ophanden, toen hij het anker lichtte.
repetere	1. weer streven naar, opnieuw verlangen 2. terugvragen 3. herhalen	Quod petit spernit, repetit quod nuper omisit. Menelaus Helenam a Troianis repetit. Cato Maior in senatu semper eadem verba repetebat.	Hij versmaadt, waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kort geleden heeft laten varen. Menelaus heeft Helena van de Trojanen teruggevraagd. Cato de Oude herhaalde in de senaat steeds dezelfde woorden.
suppetere	voorhanden, toereikend zijn	Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.	Hij immers is niet arm, voor wien het gebruik van wat hij heeft toereikend is.
quaerere	zoeken vragen (om iets te weten,) (aliquid ex aliquo)	In medio flumine aquam quaerere. Oedipus e (a, de) nuntio omnia quaerebat.	Midden in de rivier water zoeken. Oedipus vroeg alles aan den bode.

acquirere	acquisivi acquisitum	verwerven	(Fama) Mobilitate viget viresque acquirit eundo.	De Faam is krachtig door haar beweeglijkheid en verwerft kracht door voort te gaan.
conquirere		bijeenzoeken, bijeenbrengen	Feminae aurum conquirebant ut captivos redimerent.	De vrouwen brachten goud bijeen om de gevangenen los te kopen.
inquirere		onderzoeken	Cicero inquirebat in coniurationem Catilinae.	Cicero deed een onderzoek naar de samenzwering van Catilina.
requirere		naar iets vragen	Mea facta requiris?	Vraagt gij naar mijn daden?
terere	trivi tritum	wrijven	Naves terunt vineta terrae submersae.	De schepen strijken over de wijngaarden van het verdrinken land.
obterere		vertrappen, verpletteren	Pedites Romani ab elephantis Carthaginensium obruti sunt.	De voetknechten der Romeinen zijn door de olifanten der Carthagers vertrapt.
carpere	carpsi captum	plukken	Carpe diem! Carpent tua poma nepotes.	Pluk (geniet) de dag! Uw kleinkinderen zullen uw vruchten plukken.
decerpere	decerpsi decerptum	afplukken	Proserpina fructus de arboribus decerpebat.	Proserpina plukte de vruchten van de bomen af.
excerpere		een uittreksel maken	Aristoteles permultos libros excerpere solebat.	Aristoteles placht van tal van boeken een uittreksel te maken.
nubere	nupsi nuptum	trouwen (v/d vrouw) + dat.	Terentia Ciceroni nupsit.	Terentia is met Cicero getrouwd.
scribere	scripsi scriptum	schrijven	Difficile est satiram non scribere.	Het is moeilijk géén satire te schrijven.
conscribere		1. (bij elkaar) schrijven 2. lichten (soldaten)	Cicero tres libros de officiis conscripsit. Dictator duas legiones conscripsit.	Cicero heeft drie boeken geschreven over de plichten. De dictator heeft twee legioenen gelicht.
describere		beschrijven	Tacitus mores Germanorum describit.	Tacitus beschrijft de zeden der Germanen.
proscribere		vogelvrij verklaren	Sulla multos equites Romanos proscripsit.	Sulla heeft vele Romeinse ridders vogelvrij verklaard.
dicere	dixi dictum	1. zeggen 2. noemen	Expertus dico. Ipse dixit. Non omnis error stultitia dicenda est.	Ik spreek uit ervaring (eig.: ervaren hebbende). Hij (Pythagoras) heeft het zelf gezegd. Niet elke dwaling moet een domheid genoemd worden.
edicere		uitvaardigen, bevelen	Caesar diem edixit consilio.	Caesar beval een dag voor de beraadslaging.
indicere		aanzeggen	Romani Carthagini bellum indixerunt.	De Romeinen hebben Carthago de oorlog aangezegd (verklaard).

interducere		verbleiden, ontzeggen	Athenienses Aristidi aqua et igni interdixerunt.	De Atheners hebben Aristides water en vuur ontzegd (= verbannen).
praedicere		voorspellen	Thales defectionem solis praedixit.	Thales heeft een zonsverduistering voorspeld.
maledicere		kwaadspreken, lasteren + dat.	Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.	Hoewel zij onder water zijn, trachten ze toch nog kwaad te spreken.
ducere	duxi ductum	1. leiden, voeren 2. rekken, op de lange baan schuiven	Hannibal exercitum in Italiam duxit. Q. Fabius bellum ducebat.	Hannibal voerde zijn leger naar Italië. Q. Fabius rekte de oorlog.
conducere		huren	Catilina sicarium conduxit ad consulem necandum.	Catilina huurde een sluipmoordenaar om den consul te doden.
deducere		1. wegvoeren 2. in zee brengen 3. aanleggen	Caesar legiones e Germania deducebat. Vere naves deducuntur. Romani multas colonias deduxerunt.	Caesar voerde zijn legioenen uit Germanië weg. In de lente worden de schepen in zee gebracht. De Romeinen hebben vele koloniën aangelegd.
inducere		1. voeren naar 2. ergens toe brengen, ver- leiden 3. over iets heen trekken	Xerxes exercitum in Graeciam induxit. Dolon spe praemii inductus est ut specularetur. Iuppiter atras nubes terris induxit.	Xerxes voerde een leger naar Griekenland. Dolon is er door hoop op beloning toe gebracht om te verspieden. Juppiter trok zwarte wolken over de landen.
producere		1. laten uitrukken 2. laten voortduren, rekken	Dux copias in aciem produxit. Convivium ad multam noctem productum est.	De veldheer liet de troepen tot de slag uitrukken. Het gastmaal is tot diep in de nacht gerekt.
reducere		terugbrengen, laten terugkeren	Remiges Phaeacum Ulixem in patriam reduxerunt.	De roeiers der Phaeaken brachten Ulixes terug naar zijn vaderland.
subducere		1. heimelijk ont- trekken, ont- nemen 2. omhoog-, aan land trekken	Obsides dolo hostibus subducti sunt. Hieme naves subducuntur.	Door list heeft men de vijanden heimelijk de gijzelaars (weer) ontnomen. In de winter worden de schepen aan land getrokken.
cingere	cinxi cinctum	omgorden	Romulus urbem muro cinxit.	Romulus omgordde de stad met een muur.
accingere		aangorden	Milites gladiis accincti sunt.	De soldaten zijn met het zwaard omgord.
affligere	affixi afflictum	neerslaan	Niobe afflicta erat malis.	Niobe was terneergeslagen door haar ongeluk.

confligere					Graeci ad Salaminem cum Persis conflixerunt.	De Grieken hebben bij Salamis met de Perzen gestreden.
iungere	iunxi iunctum	strijden			Xerxes pontem fecit navibus iunctis.	Xerxes maakte een brug van (met elkaar) verbonden schepen.
adiungere		1. toevoegen 2. verbinden			Caesar Galliam ad imperium populi Romani adiunxit. Ulixes Diomedem sibi amicum adiunxit.	Caesar heeft Gallië aan de heerschappij van het Romeinse volk toegevoegd. Ulixes heeft Diomedes als vriend aan zich verbonden.
coniungere		verbinden			Hasdrubal exercitum cum Hannibale coniungere conabatur.	Hasdrubal trachtte zijn leger met Hannibal te verbinden.
disiungere } seiangere }		scheiden, afscheiden			Rhenus Germanos a Gallis seiungit (disiungit).	De Rijn scheidt de Germanen van de Galliers.
plangere	planxi planctum	1. zich uit smart op de borst slaan. 2. bejammeren			Virgines plangentes Hectorem deflebant. Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango.	De meisjes beweenden Hector, terwijl zij zich uit smart op de borst sloegen. Ik roep de levenden, bejammer de doden, breek de bliksems.
regere	rexii rectum	besturen			Nobilis equus umbra quoque virgae regitur.	Een edel paard laat zich zelfs door de schaduw van de zweep besturen.
arregere	arrexii arrectum	omhoogrichten, oprichten			Arrectaeque horrore comae et vox faucibus haesit.	De haren rezen van schrik te berge en de stem bleef in de keel steken.
corrigere		verbeteren			Magister errores discipulorum corrigit.	De leermeester verbetert de vergissingen der leerlingen.
erigere		oprichten			Caesar turres erexit.	Caesar richtte belegeringstorens op.
porrigere		uitstrekken			Sinon manus ad caelum porrexit.	Sinon strekte de armen naar de hemel uit.
pergere	perrexii perrectum	voortgaan			Audit quod non vult, qui pergit dicere quod vult.	Die voortgaat te zeggen wat hij wil, krijgt te horen wat hij niet wil.
surgere } consurgere }	surrexii surrectum	opstaan			Aiax ad dicendum (con)surrexit.	Aiax stond op om te spreken.
resurgere		weer opstaan			Legimus Christum resurrexisse.	Wij lezen, dat Christus weer is opgestaan.
tegere	texii tectum	dekken, bedekken			Achilles corpus Patrocli texit pallio, quod mulieres texuerant.	Achilles bedekte het lijk van Patroclus met een mantel, die de vrouwen geweven hadden.
detegere } refetegere }		onthullen			Palamedes commenta Ulixis retexit (detexit).	Palamedes onthulde de verzinsels van Ulixes.

protegere		beschutten, beschermen	Ajax Ulixem scuto protexit.	Ajax beschutte Ulixes met zijn schild.
tingere	tingere	1. bevochtigen, 2. verven	Facies Andromachēs lacrimis tincta erat. Vestis reginae purpurā tincta est.	Het gelaat van Andromache was door tranen bevochtigd. Het kleed van de koningin is met purper geverfd.
ungere	ungere	zalven	Romani post balneum oleo ungebantur.	De Romeinen zalfden zich na het bad met olijfolie.
coquere	coquere	koken (trans.)	Porci cocti ambulant.	De varkens lopen er gekookt (gebraden) rond. ('t is daar Luilekkerland.)
distinguere	distinguere	onderscheiden	Qui non bene distinguit, non bene docet.	Wie niet goed onderscheidt, onderwijst niet goed.
extinguere } restinguere }	extinguere } restinguere }	blussen, uitblussen	Incendium Romae exstingui (restingui) non poterat.	De brand van Rome kon niet geblust worden.
trahere	trahere	trekken	Quo fata trahunt retrahuntque, sequamur!	Waarheen het lot ons trekt en terug (van ons doel af) trekt, laten we het (steeds) volgen!
contrahere	contrahere	samentrekken	Imperator omnes copias contraxit.	De opperbevelhebber trok alle troepen samen.
detrahere	detrahere	afrukken, afnemen	Nudo detrahere vestimenta.	Een naakte zijn klederen afnemen. (Veren plukken van een kikker.)
subtrahere	subtrahere	heimelijk wegtrekken, onttrekken	Herculi clavam subtrahere.	Hercules zijn knots ontfutselen. (Een onmogelijk werk doen).
vehere	vehere	voeren	Albi equi vehunt imperatorem in Capitolium.	Witte paarden voeren den zegevierenden veldheer naar het Capitool.
vehi	vehi	varen, rijden	Hannibal elephantō vehēbatur. Aeneas nave vehēbatur.	Hannibal reed op een olifant. Aeneas voer op een schip.
invehi	invehi	uitvaren tegen + in + acc.	Hannibal graviter in milites invectus est.	Hannibal is hevig tegen de soldaten uitgevaren.
struere } construere }	struere } construere }	bouwen	Troiani Hectori rogam struxerunt (construxerunt).	De Trojanen bouwden een brandstapel voor Hector.
destruere	destruere	afbreken	Domum auream temporibus Neronis exstructam Vespasianus partim destruxit.	Vespasianus liet het ten tijde van Nero gebouwde „gouden huis” gedeeltelijk afbreken.
extruere	extruere	opbouwen		

instruere			1. uitrusten 2. opstellen 3. onderrichten	Themistocles classem instruxit. Marius aciem instruxit. Iuvenes Athenienses arte dicendi instruebantur.	Themistocles heeft een vloot uitrust. Marius stelde de slaglinie op. De Atbeense jonge mannen werden onderricht in de kunst van het spreken.
gerere	gessi gestum		1. dragen 2. voeren (oorlog) 3. se gerere + adv.: zich gedragen	Alexander raro galeam gerebat. Romani cum Carthaginiensibus tria bella gesserunt. Aristides se iustissime gessit (= se iustissimum praeibuit, praestitit).	Alexander droeg zelden een helm. De Romeinen hebben met de Carthagers drie oorlogen gevoerd. Aristides heeft zich zeer rechtschapen gedragen.
congerere			1. bijeenbrengen 2. op iemand laden	Rustici frumentum in forum congerunt. Dii ingentia beneficia in homines congerunt.	De boeren brengen het graan op de markt bijeen. De goden overladen de mensen met ontzaglijke weldaden.
digerere			ordenen, rangschikken	Mercatores nomina in codicem accepti et expensi digerunt.	Kooplieden rangschikken de posten in hun kasboek.
urere combūrere	ussi ustum combussi combustum		verbranden (trans.)	Alexander Thebas ussit, combussit.	Alexander heeft Thebe verbrand (legde Thebe in as.)
contemnere (bij dichters ook: temnere)	contempti contemptum		verachten	Rebus in angustis facile est contemnere vitam.	In moeilijke omstandigheden is het gemakkelijk het leven te verachten.
ingere	finxi fictum		1. vormen 2. verzinnen	Prometheus homines e luto finxit. Sapiens ipse fingit fortunam suam. Sinon ficta narravit Troianis.	Prometheus vormde mensen uit klei. De wijze vormt zelf zijn lot. Sinon vertelde de Trojanen verzinsels.
pingere	pinxi pictum		schilderen	Rembrandt pinx. (= pinxit.)	Rembrandt heeft het geschilderd.
stringere	strinxi strictum		1. langs de op- pervylakte strijken, éven aanraken 2. trekken (zwaard)	Avis aequor strinxit. Achilles gladium strinxit, destrinxit.	De vogel streek langs het watervlak. Achilles trok zijn zwaard.
destringere			trekken(zwaard)	Zie vorig voorbeeld.	
perstringere			langs iets strijken, iets even aanraken	Aura frondes leviter perstrinxit.	Het windje streek zacht langs het loof.
claudere	clausi clausum		sluiten	Claude os, aperi oculos!	Sluit uw mond, open uw ogen!

concludere	conclūsi conclūsum	besluiten, tot de slotsom ko- men + a.c.i.	Plato concludēbat animum esse immortalem.	Plato kwam tot de slotsom (concludeerde), dat de ziel onsterfelijk is.
excludere		buitensluiten	Troiani fugientes Graecos moenibus ex- cluderunt.	De vluchtende Trojanen sloten de Grieken buiten de muren.
inclūdere		insluiten	Fur in carcere inclusus est.	De dief is in de kerker ingesloten.
recludere		ontsluiten, ope- nen, onthullen	Quid non ebrietas designat? operta recludit.	Wat wijst de dronkenschap niet aan? zij onthult wat bedekt was.
dividere	divisi divisum	scheiden, verdelen	Divide et impera!	Verdeel en heers!
laedere	laesi laesum	kwetsen	Laedere facile, mederi difficile.	Kwetsen is gemakkelijk, genezen (weer goed maken) moeilijk.
collidere	collisi collisum	tegen elkaar stoten	Zie volgend voorbeeld.	
elidere		uitstoten	Aurigae e curribus collisis elisi sunt.	De wagenmenners zijn uit de tegen elkaar geboiste wagens gestoten.
ludere	lusi lusum	spelen	Germani saepe aleā ludebant.	De Germanen dobbelden vaak.
eludere	elūsi elūsum	voor den gek houden, de spot drijven met + acc.	Quamdiu furor tuus nos eludet?	Hoe lang nog zal uw razernij de spot met ons drijven?
illudere		bespotten, honen + dat.	Arminius signis Romanis illusit.	Arminius bespotte de Romeinse vaandels.
plaudere	plausi plausum applausi applausum	klappen, bijval betuigen	Plaudite! comoedia finita est.	Klapt in de handen! het stuk is uit.
applaudere				
explodere	explōsi explōsum	uitjouben	Histrionis explosus est.	De toneelspeler is uitgejouwd.
radere	radi rasum	1. scheren 2. schaven, krab- ben	Servi plerumque caput rasum gerebant. Niobe amens dolore genas sibi rasit.	Slaven droegen meestal het hoofd glad geschoren. Niobe heeft zich, waanzinnig van smart, de wangen opengekrabd.
rodere	rosi rosum	knagen	Undae ripam rodunt.	De golven knagen aan de oever, schuren de oever af.
trudere	trusi trusum	stoten, weg- duwen	Dominus servum foras trusit. Truditur dies die.	De heer duwde den slaaf naar buiten. De ene dag wordt door de andere wegge- stoten. (De tijd staat nooit stil.)

vādere		gaan	Domine, quo vadis? Vade retro, Satāna!	Heer, waar gaat gij heen? Ga terug, satan!
evādere	evāsi evāsum	1. ontsnappen 2. worden	Ulixes ex antro Polyphemi evasit. Puer timidus vir fortis evasit.	Ulixes is uit de grot van Polyphemus ontsnapt. De vreesachtige knaap is een dapper man geworden.
invādere		indringen, een inval doen	Hostes urbem invaserunt.	De vijanden zijn de stad ingedrongen.
pervādere		in iets door- dringen	Fama cladis totam urbem pervasit.	Het gerucht van de nederlaag is in de gehele stad doorgedrongen.
figere	fixi fixum	hechten	Sagitta in medio corpore fixa est. Niobe oscula fixit in corporibus liberorum. Orator oculos in terra fixit.	De pijl is midden in het lichaam gehecht. Niobe drukte kussen op de lichamen van haar kinderen. De redenaar hield de ogen op de grond gericht.
configere transfigere }		doorboren	Apollo filios Niobēs sagittis confixit, transfixit.	Apollo heeft de zonen van Niobe met pijlen doorboord.
defigere		1. insteken 2. strak richten op	Catilina sicam in corpore consulis defigere cupit. Orator oculos in terra defixit. Cicero omnes curas in salute civium defigebat.	Catilina verlangt zijn dolk in het lichaam van den consul te steken. De redenaar hield de ogen op de grond gericht. Cicero richtte al zijn zorgen op het heil van zijn medeburgers.
flectere	flexi flexum	buigen, om- buigen	Hector equos flexit in hostem. Desine fata deum flecti sperare precando.	Hector keerde zijn paarden naar den vijand. Houd op te hopen, dat de lotsbeschikkingen der goden door smeken worden veranderd.
reflectere		ombuigen, naar achteren wenden	Ovidius Romam relinquens, saepe caput reflectebat.	Ovidius, Rome verlatend, wendde vaak het hoofd om.
nectere	nexui nexum	knopen, ver- binden	Proserpina coronam nectebat.	Proserpina knoopte (vlocht) een krans.
co(n)nectere		samenknopen, verbinden	Hic vir mihi conexus est.	Deze man is mij verwant.
mergere submergere }	mersi mersum	indompelen, doen zinken	Navem in portu mergere (submergere).	In de haven schipbreuk lijden. (In het gezicht van de haven vergaan.)

emergere		opduiken (intr.)	Luctor et emergo.	Ik worstel en duik op.
spargere	sparsi sparsum	strooien	Agricola semen spargit.	De landman strooit het zaad.
aspergere	aspersi aspersum	besprenkelen	Ara sanguine hostiae aspersa est.	Het altaar is besprenkeld met het bloed van het offerdier.
conspargere		bestrooien	Cives currum Caesaris floribus conspersunt.	De burgers bestrooiden de wagen van Caesar met bloemen.
dispargere		verstrooien	Ventus nubes dispergit.	De wind verstrooit de wolken.
cedere	cessi cessum	wijken	Cedant arma togae, concedat laurea laudi.	Laten de wapenen wijken voor de toga en de lauwerkrans (van den overwinnaar) voor de lof (die den burger wordt toegekend).
accedere		1. naderen 2. nog erbij komen	Supplex ad Caesarem accessit. Ad multa mala nova calamitas accessit.	De smekeling naderde Caesar. Bij vele ongelukken is een nieuwe ramp gekomen.
concedere		1. wijken (= cedere) 2. toestaan + ut + conj. 3. toegeven + a.c.f.	Zie voorb. bij cedere. Caesar Helvetiis non concessit, ut pergerent in provinciam. Socrates concedebat se nihil scire.	Caesar stond de Helvetiërs niet toe, dat zij doortrokken naar de Provence. Socrates gaf toe, dat hij niets wist.
decedere discedere		weggaan	Hannibal (ex) Italia decessit, discessit.	Hannibal is uit Italië weggegaan.
excedere		1. weggaan 2. overschrijden, tebovengaan	Catilina ex urbe excessit. Divitiae Croesi etiam famam excedebant.	Catilina is uit de stad weggegaan. De rijkdom van Croesus ging zelfs de roep (die erover ging) nog teboven.
incedere		1. voortschrijden 2. binnendringen, zich meester maken van	Niobe superbo vultu incedebat. Toti exercitui timor incessit.	Niobe schreed voort met trots gelaat. Vrees maakte zich meester van het gehele leger.
procedere		naar voren treden	Rex Latinus processit ut loqueretur.	Koning Latinus trad naar voren om te spreken.
recedere		terugwijken	Mors optata recedit.	De dood wijkt terug, als men hem wenst.

succedere			1. oprukken, optrekken 2. naderen, binnenkomen 3. opvolgen + dat. of in locum alicuius 4. gelukken, aflopen	Caesar ad hostium castra successit. Nostris succede penatibus hospes! Nero Claudio (in locum Claudii) successit.	Caesar rukte op naar het kamp van de vijanden. Treed als gast mijn woning binnen!
mittere	mīsi mīssum		zenden	Alexandro omnia, quae suscepit, successerunt. Xerxi expeditio in Graeciam male successit. Caesar nuntium Romam misit. Nescit vox missa reverti.	Alexander gelukte alles, wat hij ondernam. Voor Xerxes liep de onderneming tegen Griekenland slecht af. Caesar zond een bode naar Rome. Het eenmaal losgelaten woord weet niet meer terug te keren.
amittere	amīsi amissum		verliezen	Ploratur lacrimis amissa pecunia veris. Certa amittimus, dum incerta petimus.	Verloren geld wordt met oprechte tranen beweend. Wij verliezen het zekere, terwijl wij streven naar het onzekere.
admittere			toelaten	Rex supplicem ad colloquium admisit.	De koning liet den smekeling toe tot een onderhoud.
committere			1. toevertrouwen 2. begaan (een misdrijf)	Priamus vitam suam Achilli commisit (= credidit). Nero multa scelera commisit.	Priamus trouwde zijn leven aan Achilles toe. Nero heeft vele misdaden begaan.
dimittere			1. laten gaan 2. laten varen, opgeven	Hannibal captivos sine pretio dimisit. Agamemnon suos iussit curam belli dimittere.	Hannibal liet de krijgsgevangenen zonder losgeld gaan. Agamemnon verzocht de zijnen de zorg voor de oorlog te laten varen.
emittere			uitzenden, loslaten	Semel emissum volat irreparabile verbum.	Eenmaal losgelaten vliegt het woord onherstelbaar (niet meer terug te nemen) voort.
omittere			weglaten	Quod petit spernit, repetit quod nuper omisit. Alia tua scelera, o Verres, omittō.	Hij versmaadt waarnaar hij streefde en streeft weer naar wat hij kortgeleden liet varen. Uw andere misdaden, Verres, laat ik onvermeld.
permittere			1. overlaten, toevertrouwen 2. toestaan + ut + conj.	Permitte divis cetera! Consul permissum est ut milites conscriberet.	Laat het overige aan de goden over! Den consul is toegestaan om soldaten te lichten.
praetermittere			voorbij laten gaan	Socrates nullam occasionem discendi praetermisit.	Socrates liet geen enkele gelegenheid om te leren voorbijgaan.
promittere			beloven	Fac, quod promissisti!	Doe, wat ge beloofd hebt!

transmittere			1. (trans.) over- zetten, laten oversteken 2. (intrans.) over- steken 3. doorlaten	Scipio exercitum in Africam transmisit. Caesar Rhenum transmisit. Nudum latro transmittit. Grave onus tergum asini premebat. Aeneas magnis curis premebatur. Hostis impetu equitum premebatur.	Scipio heeft zijn leger naar Africa laten oversteken. Caesar is de Rijn overgestoken. Een rover laat den naakte (d. w. z., die niets bezit) door. Een zware last drukte de rug van den ezel. Aeneas werd door grote zorgen benauwd. De vijand werd door de aanval der ruiters in het nauw gebracht.
premere	pressi pressum		1. drukken 2. drukken, be- nauwen, in het nauw brengen, bestoken		
opprimere	oppressi oppressum		1. onderdrukken 2. overweldigen, ten val brengen, nietigen 3. overvallen, overrom- pelen stuiten, tegengaan kruipen kruipen	Cicero consilia Catilinae oppressit. Achilles iram oppressit. Ulixes Palamedem falso crimine oppressit. Ulixes et Diomedes Rhesum dormientem oppresserunt. Persae impetum Alexandri suppressere non poterant. Galli noctu repebant in Capitolium. Serpentes ad Laocoöntem serpsérunt.	Cicero onderdrukte de plannen van Catilina. Achilles onderdrukte zijn toorn. Ulixes heeft Palamedes door een valse beschuldiging ten val gebracht, Ulixes en Diomedes hebben Rhesus over- vallen terwijl hij sliep. De Perzen konden de aanval van Alexander niet stuiten. De Galliërs kropen bij nacht naar het Capitool. De slangen kropen naar Laocoön.
supprimere					
repere	repsi				
serpere	serpsi				
fluere	fluxi		vloelen, stromen samenstromen uitstromen, uitmonden leven	Inter Galliam et Germaniam Rhenus fluit. Mosella et Rhenus ad Confluentes confluit. Sequana in Oceanum influit. Qui se ipse vicit, bene vixit. Victor praedam prae se agit. Multa agendo nihil agis.	Tussen Gallië en Germanië stroomt de Rijn. De Moesel en de Rijn stromen samen bij Koblenz. De Seine stroomt uit in de Oceaan. Wie zich zelf heeft overwonnen, heeft goed geleefd. De overwinnaar drijft de buit voor zich uit. Door velerlei te verrichten, verricht ge niets. Als ge uw ouders gehoorzaamt, handelt ge goed. Dan wordt uw zaak behandeld (dan gaat het om uw belang), wanneer de wand van uw buurman brandt.
confluere					
influere					
vivere	vixi Part. f. victurus		1. voeren, drijven 2. verrichten 3. handelen 4. behandelen		
agere	egi actum				

comere	compsi comptum	(haar) opmaken	Coma Cleopatrae eleganter compta erat.	Het haar van Cleopatra was smaakvol opgemaakt.
demere	dempsi demptum	wegnemen	Lictôres secures de fascibus demperunt.	De lictoren namen de bijlen (weg) uit de roedenbundels.
promere	prompsi promptum	voor den dag halen	Diana sagittam e pharetra prompsit.	Diana haalde een pijl uit haar pijlkoker voor den dag.
sumere	sumpsi sumptum	nemen, opnemen	Clipeum post vulnera sumere.	Het schild opnemen na de wonden (nadat men wonden heeft opgelopen).
consumere	consumpsi consumptum	verbruiken	Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu.	De druppel holt de steen, de ring wordt verbruikt (verslijt) door het gebruik.
[ferire]	ici ictum	1. slaan, treffen 2. foedus: sluiten (een verdrag)	Ferunt summos fulgura montes. Foedus ictum est inter Aeneam et Latinum.	De bliksemenstralen treffen (vooral) de bergtoppen. Er is een verdrag gesloten tussen Aeneas en Latinus.
legere	legi lectum	1. verzamelen 2. lezen	Proserpina flores legebat. Non multi, sed boni libri legendi sunt.	Proserpina verzamelde bloemen. Niet vele, maar goede boeken moeten gelezen worden.
colligere	collēgi collectum	verzamelen	Imperat aut servit collecta pecunia cuique.	Het verzameld geld beheerst of dient een ieder.
deligere eligere seligere	intellexi intellectum	uitkiezen	De duobus malis minus est eligendum. Deligere oportet quem velis diligere.	Van twee kwaden moet het minste uitgekozen worden. Men behoort (zorgvuldig) uit te kiezen, wien men beminnen wil.
intelligere		begrijpen	Intellegenti pauca (sufficiunt).	Voor wie begrijpt is weinig voldoende. (Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig.)
negligere	neglexi neglectum	verwaarlozen, in de wind slaan	Phaethon patris consilium neglexit.	Phaethon sloeg de raad van zijn vader in de wind.
diligere	dilexi dilectum	beminnen, hoogachten	Zie voorbeeld bij diligere.	
frangere	frēgi fractum	breken, verbrijzelen	Malum vas non frangitur.	Een slechte kan wordt niet gebroken. (Onkruid vergaat niet.)
perfringere	perfrēgi perfractum	doorbreken	Auro solent adamantinae perfringi fores.	Door goud plegen zelfs stalen deuren doorbroken te worden.
linquere	liqui (lictum)	verlaten	Qui amicos in periculis reliquit, ipse linquendus est.	Wie zijn vrienden in gevaar heeft verlaten, moet zelf verlaten worden.

relinquere	reliqui relictum	1. verlaten 2. nalaten
delinquere		een misdrijf begaan
rumpere	rūpi ruptum	breken, ver- breken
corrumpere		1. bederven (trans.) 2. omkopen
erumpere		een uitval doen
perrumpere		doorbréken
prorumpere		te voorschijn springen, zich met ge- weld een weg banen
vincere	vīci victum	overwinnen
convincere		iemand's schuld bewijzen
devincere		geheel over- winnen
pervincere		doorzetten, met moeite berei- ken
edere	ēdi ēsum	eten
fundere	fūdi fūsum	1. gieten 2. vergieten 3. verslaan
confundere		verwarren, in verwarring brengen

Zie vorig voorbeeld. Maeonides nullas ipse reliquit opes.	De Maeoniër (Homerus) zelf(s) heeft geen bezittingen nagelaten.
Quisquis deliquerit, punietur.	Al wie een misdrijf begaat (eig.: zal begaan hebben), zal gestraft worden.
Captivus vincula rupit.	De gevangene verbrak zijn boeien.
Morbida facta pecus totum corrumpit ovile. lugurtha duces Romanorum auro corrūpit.	Een ziek geworden schaap bederft de hele schaapskooi. lugurtha kocht de aanvoerders der Ro- meinen met goud om.
Milites e castris eruperunt.	De soldaten deden een uitval uit de leger- plaats.
Hannibal ad Cannas aclem Romanorum perrūpit.	Hannibal heeft bij Cannae de slagorde der Romeinen doorbroken.
Flumen, imbribus auctum, prorumpit per agros.	De rivier, door de regenvlagen gezwollen, baant zich een weg door de velden.
Veni, vidi, vici.	Ik kwam, zag en overwon.
Cicero Catilinam proditiōnis convict.	Cicero heeft Catilinas schuld aan verraad bewezen (bewezen dat C. schuldig was aan verraad).
Alexander ad Issum Persas devicit.	Alexander overwon bij Issus de Perzen geheel en al.
Themistocles pervicit ut classis aedificaretur.	Themistocles heeft doorgezet, dat er een vloot gebouwd werd.
Edimus ut vivamus.	Wij eten om te leven.
In mare fundis aquas. Musae ob mortem Orphei lacrimas fuderunt. Marius copias Cimbrorum fudit et fugavit.	Ge werpt water in de zee. De Muzen hebben om de dood van Orpheus tranen vergoten. Marius heeft de troepen der Cimbrén verslagen en op de vlucht gedreven.
Nuntius cladis confudit animos audientium.	Het bericht van de nederlaag bracht (het gemoed van) hen, die het hoorden, in verwarring.

accendere incendere succendere	accendi accensum	aansteken, in brand steken	Herostratus templum Dianae Ephesiae accendit (incendit, succendit).	Herostratus stak de tempel van Diana van Ephese in brand.
	defendi defensum			
defendere	offendi offensum	verdedigen	Pericles Athenas contra Lacedaemonios defendit.	Pericles verdedigde Athene tegen de Spartanen.
offendere	mandi mansum	beledigen	Oedipus Tiresiam offendit.	Oedipus beledigde Tiresias.
mandere		kauwen	Stat sonipes et frena ferox spumantia mandit.	De klepper staat (te wachten) en kauwt vurig (vol ongeduld) op de schuimende toom.
prehendere	prehendi prehensum	grijpen, vatten	Priamus manus Achillis prehendit.	Priamus greep de handen van Achilles.
comprehendere		1. grijpen, vat- ten 2. vatten, be- grijpen	Fur in fuga comprehensus est. Mens humana non omnia comprehendere potest.	De dief is op de vlucht gegrepen. De menselijke geest kan niet alles begrijpen.
reprehendere		berispen, af- keuren	Hector ignaviam Paridis reprehendit.	Hector keurde de lafheid van Paris af.
scandere ascendere	scandi (scansum) ascendi ascensum	beklimmen	Galli Capitolium scandere (ascendere) conati sunt.	De Galliers hebben getracht het Capitool te beklimmen.
conscendere		bestijgen, be- klimmen	Aeneas navem conscendit.	Aeneas is sloop gegaan.
descendere		af dalen, neer- dalen	Hannibal de Alpibus in campum descendit.	Hannibal is van de Alpen in het vlakke veld afgedaald.
pandere	pandi passum	uitspreiden	Nauta vela pandit. Supplex passis manibus locutus est. Feminae passis crinibus mortuos defleverunt	De schipper spant de zeilen uit. De smekeling sprak met uitgebreide armen. De vrouwen hebben met loshangende haren de doden beweend.
findere diffindere	fidi fissum	splijten (trans.)	Fulmen malum navis fidit (diffidit).	De bliksem spleet de mast van het schip.
scindere	scidi scissum	scheuren(trans.), stukscheuren	Hecuba mortem Hectoris audiens vestem scidit.	Hecuba, de dood van Hector vernemende, scheurde haar gewaad stuk.
rescindere		afbreken	Horatius Cocles clamavit: „Pontem rescindite!”	Horatius Cocles riep uit: „Breekt de brug af!”

verttere	verti versum		1. wenden	Senatores ora in consulem verterunt. (converterunt.) Galli terga verterunt.	De senatoren hebben hun gelaat (blikken) naar den consul gewend. De Galliërs zijn op de vlucht gegaan (letterl.: hebben hun ruggen gewend). Latona heeft de Lycische boeren in kikkorsen veranderd.
averttere			2. veranderen (trans.)	Latona agrestes Lycios in ranas vertit.	
animum advertere = animadvertere			afwenden	Quod di omen avertant!	Welk voorteken de goden mogen afwenden!
convertere			bemerken	Flaminius dolum Hannibalis sero animum advertit (animadvertit).	Flaminius heeft telaar de list van Hannibal bemerkt.
			= vertere	Voorbeeld zie vertere.	
everttere			verwoesten, omverwerpen	Graeci Troiam evertunt.	De Grieken hebben Troje verwoest.
verttere	verri versum		vegen	Ventus aequor verrit.	De wind veegt over het water.
vellere } convellere }	velli vulsum		rukken, uitrukken, losrukken	Dux milites signa vellere (convellere) lussit.	De veldheer beval de soldaten de vaandels (uit de grond) te rukken (d.w.z.: op te breken).
percellere	percūli percussum		terneerslaan	Procella arbores percūlit. Cives metu percūsi se dediderunt.	De storm heeft de bomen neergeslagen. De burgers, door vrees terneergeslagen, gaven zich over.
visere	vīsi		beziachtigen	Sabīni, a Romulo invitati, novam urbem viserunt.	De Sabijnen, door Romulus uitgenodigd, bezichtigden de nieuwe stad.
bibere	bibi		drinken	„Bibant, si edere nolint!”	Laten ze drinken, als ze niet eten willen!
sidere	sedi		gaan zitten (in + abl.)	Nebula in campo sedit (consēdit).	Een nevel heeft zich op het veld neergelaten
considere	consēdi consessum		1. gaan zitten (in + abl.) 2. zich legeren	Zie vorig voorbeeld. Miltiades in campo Marathonio consēdit.	Miltiades legerde zich in het veld van Marathon.
possidere			In bezit nemen	Victores omnia possident, quae possidentur.	De overwinnaars nemen alles, wat wij bezitten, in bezit.
canere	cecīni cantum		1. zingen, bezingen 2. voorspellen, profeteren	Arma virumque cano. Cassandra interitum Troiae cecinit.	Ik bezing de strijd en den held. Cassandra heeft de ondergang van Troje voorspeld.

pangere	pepigi pactum	1. vastslaan, inslaan 2. sluiten, over-eenkomen samenvoegen aanraken aanraken	Consul quotannis clavum pangit. Romani cum Syracusanis societatem pepigerunt. Ulixes multas trabes in ratem compēgit. Noli me tangere! Liberi Troianorum equum ligneum manibus contingebant.	De consul slaat jaarlijks een-spijker in (n.l. in de muur van de tempel van Jupiter Capitolinus, als teken van jaar-wisseling). De Romeinen sloten een bondgenootschap met de Syracusanen.
compingere	compēgi compactum			Ulixes heeft vele balken tot een vlot samengevoegd.
tangere	tetigi tactum			Raak mij niet aan!
contingere	contigi contactum			De kinderen der Trojanen raakten het houten paard met hun handen aan.
tendere	tetendi tentum	1. spannen 2. uitstrekken 3. kamperen	Non semper arcum tendit Apollo. Infans braccia ad matrem tetendit. Troiani interdum extra urbem tendebant.	Niet altijd spant Apollo zijn boog (Apollo is niet altijd toornig). Het kind strekte de armpjes uit naar de moeder. De Trojanen kampeerden somtijds buiten de stad.
contendere	contendi contentum	1. zich inspannen 2. strijden 3. zich begeven 4. bewerken uitstrekken	Remiges contenderunt, ut tempestatem effugerent. Paris cum Menelao armis contendit. Caesar magnis itineribus Romam contendit. Noli contendere quae non certo scis! Maiores pinnae nido extendere.	De roeiers spannen zich in om de storm te ontvluchten. Paris heeft met Menelaus met wapenen gestreden. Caesar begaf zich met grote marsen naar Rome (49 v. C.). Beweer niet, wat gij niet zeker weet!
extendere				Zijn vleugels wijder uitstrekken dan het nest (zich boven zijn stand verheffen).
intendere		1. uitstrekken 2. richten (een wapen) 3. richten (aandacht) 4. dreigend voorhouden, bedreigen met tonen, vertonen steken	Orator manus intendit. Achilles hastam in iugulum Hectoris intendit. Omnium animi intenti erant ad (in) ludos. Ulixes crimina in Sinonem intendebat. Duodecim vultures se Romulo ostenderunt. Mulier acu digitum pupūgit. Miltiades aciem in campo sistit. Miltiades in campo sistit.	De redenaar strekte de armen uit. Achilles richtte zijn speer op de keel van Hector. Aller aandacht was gericht op de spelen. Ulixes bedreigde Sinon met beschuldigingen.
ostendere	ostendi (ostentatum)			Twaalf gieren vertoonden zich aan Romulus.
pungere	pupūgi punctum			De vrouw heeft zich met een naald in haar vinger gestoken.
sistere	stiti statum	1. doen staan (trans.) 2. zich plaatsen, postvatten (intr.)		Miltiades stelt zijn slagorde in het veld. Miltiades vat post in het veld.

consistere	constiti	1. gaan staan + in + abl. 2. blijven staan 3. bestaan in, uit
absistere desistere }		afzien van, op- geven + abl.
exsistere		1. tevoorschijn komen 2. ontstaan 3. worden
obsistere		in de weg tre- den, weer- stand bieden
resistere		1. blijven staan 2. weerstaan, weerstand bieden
subsistere		halt houden
cadere	cecidi casum	1. vallen 2. vallen, sneu- velen
accidere	accidi	voorvallen, ge- beuren
concidere		instorten
decidere		vallen in, neer- vallen
incidere		vallen in
occidere	occidi occasum	1. sneuvelen, vallen 2. onder gaan (v. d. zon).
caedere	cecidi caesum	vellen, doden

Andromache ging op de muur staan.	Andromache in muro constitit.	
Het voedsel van kleine kinderen bestaat in melk.	Zie: resistere. Victus infancium in lacte consistit.	
Toen ze overwonnen waren gaven de Carthagers alle hoop op.	Carthaginenses victi omni spe abstiterunt (desiterunt).	
De ruiter kwam uit het moeras te voor- schijn.	Eques e palude exstitit.	
Uit de omgang met mensen ontstaat vaak vriendschap. Soms worden mensen van vrienden vijanden.	E consuetudine hominum saepe amicitia exsistit. Homines interduum ex amicis inimici exsistunt.	
Leonidas bood bij de Thermopylae de Perzen weerstand.	Leonidas in Thermopylis Persis obstitit.	
Het hert bleef, toen het gedronken had, staan bij de bron. Laten wij de vijanden weerstand bieden.	Ad fontem cervus, cum bibisset, restitit. Hostibus resistamus!	
Na de Alpen te zijn overgetrokken hield Hannibal halt in het vlakke veld.	Hannibal Alpes transgressus in campo substitit.	
Hoe hoger iemand is gestegen, des te dieper valt hij. Bij Cannae zijn zeventigduizend Romeinen gesneuveld.	Quanto altius ascendit homo, tanto altius cadit. Ad Cannas septuaginta milia Romanorum ceciderunt (occiderunt).	
Alwat zonder vroeger ondervonden te zijn, gebeurt, schaaft erger.	Gravius nocet, quodcumque inexpertum accidit.	
De stad Laodicæa is door een aardbeving ingestort.	Urbs Laodicæa terrae motu concidit.	
In de kuil vallen (erin lopen).	In foveam decidere.	
Ge valt in Scylla terwijl ge Charybdis wenst te vermijden. Hij, die de kuil gegraven heeft valt er zelf in.	Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdis. In foveam, qui fecit, incidit.	
Meer mensen aanbidden de opgaande dan de ondergaande zon.	Zie voorbeeld bij cadere. Solem orientem plures adorant quam occidentem.	
Bij Cannae zijn zeventigduizend Romeinen geveld.	Ad Cannas septuaginta milia Romanorum caesa (occisa, concisa) sunt.	

concidere	concidere concisum	neerhouwen, in de pan hakken	Zie voorbeeld bij caedere.	De wetten waren in bronzen tafels ge- graveerd.
incidere		insnijden, gra- veren	Leges in aeneis tabulis incisae erant.	
occidere		doden	Occisa plus sapit sus.	Een gedood varken heeft nog meer ver- stand (dan hij).
pendere	pendere pensum	1. wegen 2. betalen 3. poenam pen- dere: boete betalen, ge- straft worden	Archimedes auream coronam Hieronis pendit. Quaestor militibus stipendium pendit. Verres poenam scelerum pendit (luit, solvit, dedit).	Archimedes heeft de gouden krans van Hiero gewonnen. De quaestor betaalt de soldaten hun soldij. Verres is gestraft voor zijn misdaden.
impendere	impendere impensum	tenkoste leggen, besteden	Vitam impendere vero.	Zijn leven besteden aan de waarheid.
suspendere		ophangen(trans.)	Orpheus lyram ex (ab, de) umero suspendit.	Orpheus hing zijn lier aan zijn schouder.
pellere	pellere pulsus	drijven, verdrij- ven	Ovidius in exilium pulsus est.	Ovidius is in ballingschap gedreven.
appellere	appellere appellum	(navem) landen	Aeneas ad Africam appulit.	Aeneas is in Africa geland.
compellere		samendrijven, met geweld drijven	Hercules armentum in speluncam compulit.	Hercules dreef zijn kudde in een spelonk.
expellere		uitdrijven	Naturam expellas furca, tamen usque recurrat.	Al drijft ge de natuur met een vork uit, toch zal zij steeds terugkeren.
impellere		aandrijven	Ira Alexandrum, ut Clitum occideret, impulit.	De drift dreef Alexander aan om Clitus te doden.
repellere	repellere repulsus	terugdrijven (trans.)	Audentes fortuna iuvat timidusque repellit.	De fortuin helpt hen, die wagen, en stoot de vreesachtigen terug.
currere	currere cursum	(hard) lopen, snellen	Caelum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.	Zij die over zee snellen veranderen wel van luchtstreek maar niet van aard.
accurrere	accurrere en accurrere accursum	toesnellen	Filia minima natu ad Niobam accurrit.	De jongste dochter snelde op Niobe toe.
concurrere		samenlopen, samenstromen	Omnes cives auditā cladē ad portas concurrunt.	Alle burgers stromen op het horen van de nederlaag samen naar de poorten.

occurrere			1. tegemoet- lopen 2. er tegen in gaan (om te voorkomen)	Andromache Hectori occurrit.	Andromache liep Hector tegemoet.
recurrere			(snel)terugkeren	Venienti occurrere morbo.	Gaat tegen een ziekte in, wanneer zij nog in aantocht is.
succurrere			te hulp snellen + dat.	Naturam expellas furca, tamen usque recurrat.	Al drijft gij de natuur met een vork uit, toch zal zij steeds terugkeren.
tundere	tunsum		stoten, slaan, beuken	Non ignara mali miseriis succurrere disco.	Niet onbekend met rampspoed leer ik ongelukkigen tehulp te snellen. (Woor- den van Medea.)
contundere	contūdi contūsūm		stukstoten, verbrijzelen	Eandem incūdem diu (= interdiu) noctuque tundere.	Dag en nacht op hetzelfde aambeeld slaan.
obtundere			stomp maken	Grando fruges contūdit.	De hagel heeft het graan verbrijzeld.
discere	didici		leren	Culter longo usu obtūsus est.	Het mes is door het lange gebruik stomp gemaakt.
dediscere	dedidici		afleren	Non scholae, sed vitae discimus.	Niet voor de school, maar voor het leven leren wij.
ediscere			uit het hoofd leren	Docendo discimus.	Door te onderwijzen leren wij.
fallere	fefelli (deceptum)		bedriegen (eigenl.: doen uitglijden)	De discit animus sero, quod didicit diu.	Wat de geest lange tijd heeft aangeleerd, leert hij slechts na lange tijd weer af.
				Athenis pueri carmina Homeri ediscebant.	Te Athene leerden de knapen de zangen van Homerus uit het hoofd.
				Sinon Troianos fefellit.	Sinon heeft de Trojanen bedrogen.
refellere	refelli		weerleggen	Cicero multa mendacia Catilinae refellit.	Cicero heeft vele leugens van Catilina weerlegd.
parcere	peperci (temperatum)		sparen + dat.	Parcere subiectis et debellare superbos.	De onderworpenen sparen en de hovaar- digen volkomen overwinnen.
poscere	poposci (postulatum)		eisen (aliquid ab aliquo)	Odit filium, qui parcat virgae.	Hij, die de roede spaart, haat zijn zoon
reposcere	(zonder perf.)		terugvorderen	Praedo pecuniam a viatore poscebat.	De rover eiste geld van den reiziger.
metere	(messem feci) messum		maaien	Helenam raptam Graeci reposcunt.	De Grieken vorderen de geroofde Helena terug.
antecellere excellere praecellere			uitmunten	Ut sementem feceris, ita metes.	Zoals gij zaait (gezaaid zult hebben), zo zult gij maaien.
				Ulixes antecellebat (excelebat, praecelle- bat) eloquentiā.	Ulixes muntte uit in welsprekendheid.

furere		woeden	Alax furiosus furebat in oves.	De door razernij bezeten Alax woedde tegen de schapen.
vergere		neigen, gericht zijn, zich uitstrekken	Gallia ad Septentriones vergit.	Gallië strekt zich uit naar het Noorden.
arcessere	arcessivi arcessitum arcessivi arcessitum	ontbieden, halen	Cambyses medicum ex Aegypto arcessivit.	Cambyses ontbood een dokter uit Egypte.
accersere		aangrijpen	Fortes viri pericula sine timore capessunt. Cicero iam iuvenis rem publicam capessivit.	Dappere mannen begeven zich zonder vrees in gevaren. Cicero is reeds als jongeman in de politiek gegaan.
capessere	capessivi capessitum		Servus omnia praecepta domini facessivit.	De slaaf verrichtte alle voorschriften van zijn heer met ijver.
facessere	facessivi facessitum	met ijver ver- richten	Numidae Cathaginienses perpetuis iniuriis lacessebant. Hannibal Fabium frustra proelio lacessebat.	De Numidiërs tergen de Carthagers door voortdurend onrecht. Hannibal lokte Fabius tevergeefs tot een strijd uit.
lacessere	laccessivi laccessitum	1. tarten, tergen 2. uitlokken	Senex otio cum dignitate fruatur!	Moge een grijsaard een waardige rust genieten.
frui	(usus sum)	genieten + abl.	Cicero suo anno consulatu functus est.	Cicero bekleedde op de door de wet bepaalde leeftijd het consulaat.
fungi	functus sum	verrichten, be- kleden, waar- nemen + abl.	Alexander paucis horis ad Granicum proelio defunctus est.	Alexander heeft in weinige uren de slag bij de Granicus ten einde gebracht.
defungi		1. tenvolle ver- richten, ten einde brengen + abl. 2. (vitā) : sterven	Plato octogesimo vitae anno defunctus est.	Plato is in zijn tachtigste levensjaar gestorven.
loqui	locūtus sum	spreken	Audi multa, loquere pauca!	Hoor veel, spreek weinig!
alloqui		toespreken + acc.	Extremum quod te alloquor hoc est.	Dit is het laatste, wat ik tot u spreek.
colloqui		een gesprek voe- ren, spreken	Socrates in carcere cum amicis colloquebatur.	Socrates voerde in de kerker een gesprek met zijn vrienden.
queri	questus sum	1. klagen over (+ acc. of de) 2. zich bekla- gen over	Cassandra fortunam Troiae (de fortuna Troiae) querebatur. Plebs iniurias (de iniuriis) decemviro- rum quæsta (conquæsta) est.	Cassandra klaagde over het lot van Troje Het volk beklagde zich over de geweld- dadene der tienmannen.

conqueri				Zie vorig voorbeeld.	
sequi	secutus sum			Signifer „Me sequimini!“ clamavit. Flebile principium melior fortuna secuta est.	De vaanddrager riep uit: „Volgt mij!“ Gunstiger omstandigheden zijn gevolgd op een droef begin.
assequi consequi				Canis leporem fugientem assecutus (consecutus) est. Homerus carminibus immortalitatem assecutus (consecutus) est.	De hond heeft de vluchtende haas ingehaald. Homerus heeft door zijn gedichten de onsterfelijkheid verworven.
exsequi				Suum quisque spem exsequitur.	Ieder streeft zijn eigen verwachting na.
obsequi				Legatus omnia Caesaris mandata exsecutus est. Sabini ius suum armis exsequi conati sunt. Orator omnia egregia facta rei exsequebatur.	De onderbevelhebber heeft alle opdrachten van Caesar uitgevoerd. De Sabijnen hebben beproefd met geweld van wapenen hun recht te doen gelden. De redenaar behandelde alle voortreffelijke daden van den beschuldigde.
persequi				Socrates, legibus obsecutus, mortem obiit.	Socrates stierf gehoorzaamend aan de wetten.
prosequi				Mors et fugacem persequitur virum.	De dood vervolgt ook den man, die hem tracht te ontvluchten.
subsequi				Cives admirantes Fabios ad portam prosecuti sunt. Fabius Cunctator Hannibalem subsequen- batur.	De bewonderende medeburgers hebben de Fabii tot aan de poort uitgeleide gedaan. Fabius de Draler, volgde Hannibal op de voet.
amplecti complexi	am- plexus sum complexus sum			Ovidius proficiens uxorem complexus (am- plexus) est. Quis enim virtutem amplectitur ipsam, Praemia si tollas?	Ovidius omhelste, toen hij vertrok, zijn vrouw. Wie immers omhelst de deugd om haar- zelve, als ge de beloningen wegneemt?
labi	lapsus sum			Cito pede labitur aetas.	De tijd snelt voort met vlugge voet.
dilabi				Icarus de caelo in mare lapsus est.	Icarus is uit de hemel in zee gevallen.
elabi				Male parva male dilabuntur	Wat op slechte wijze verkregen is, valt op slechte wijze uiteen (Zo gewonnen, zo geronnen).
illabi				Anguilla est: elabitur.	Hij is een aal, hij ontsnapt. (Hij is zo glad als een aal.)
				Si fractus illabatur orbis, inpavidum ferient ruinae.	Als de wereld verbrijzeld instort, zal de instorting hem treffen zonder dat hij bevreesd is.

nīti	nīsus sum nīxus sum }	1. steunen op + abl. 2. zich inspan- nen, streven	Tiresias baculo nitebatur. Nītēre vī summā, sī vīs virtūte nītēre.	Tiresias steunde op een stok. Span u in met de hoogste kracht, indien gij door voortreffelijkheid wilt glanzen.
enīti		1. zich tegen iets op, ergens doorheen, werken 2. zich inspan- nen, streven 3. ter wereld brengen.	Exercitus Hannibālīs per fauces Alpium enitebatur.	Het leger van Hannibal werkte zich door de passen der Alpen heen.
uti	usus sum	te beschikken hebben over, gebruiken + abl.	Sol enitebatur ut Phaethontem retineret. Sus alba trīgēta porculos enixa est.	Sol spande zich in om Phaethon terug te houden. De witte zeug bracht 30 biggen ter wereld.
abūti		misbruik maken van + abl.	Vincere scīs, Hannibal, victoriā utī nescīs. Cicero Attico amico utebatur.	Gij weet te overwinnen, Hannibal, maar gij weet uw overwinning niet te gebruiken (benutten). Cicero ging met Atticus om als vriend.
adipisci	adeptus sum	verkrijgen, be- reiken, ver- werven (door inspanning)	Quo usque tandem abutēre, Catilīna, patientīā nostrā?	Hoe lang toch, Catilina, zult gij ons geduld misbruiken?
comminisci	commentus sum	verzinnen	Demosthenes summam eloquentiae gloriā adeptus est.	Demosthenes verkreeg de hoogste roem van welsprekendheid.
expergisci	experrectus sum	ontwaken	Ulixes scelus Palamēdis commentus est.	Ulixes heeft de misdaad van Palamedes verzonnen.
nancisci	nactus sum nactus sum }	verkrijgen (toe- vallig)	M. Manlius clangōre anserum experrectus est. Nece Caligulae Claudius potestatem nactus est.	M. Manlius is door het gekwaak der ganzen ontwaakt. Door de moord op Caligula heeft Claudius de macht verkregen.
nasci	natus sum	geboren worden	Nemo sine vitis nascitur.	Niemand wordt zonder fouten geboren.
oblivisci	oblitus sum	vergeten + gen. of acc.	Ulixes benevolentiae (of: benevolentiam) Eumaei non oblitus est.	Ulixes heeft de welwillendheid van Eumaeus niet vergeten.
pacisci	pactus sum	een verdrag sluiten	Camillus cum Gallis pactus est ut copias abducerent.	Camillus heeft met de Galliers overeen- gekomen, dat ze hun troepen zouden wegvoeren.
proficisci	profectus sum	vertrekken	Senatus prosequitur consulem in provin- ciam proficiscentem.	De senaat doet een consul, die naar zijn provincie vertrekt, uitgeleide.
ulcisci	ultus sum	1. zich wreken op (acc.) we- gens (pro). 2. iemand (acc.) wreken	Orestes matrem ultus est pro nece patris. Orestes patrem ultus est.	Orestes heeft zich op zijn moeder gewroken wegens de dood van zijn vader. Orestes heeft zijn vader gewroken.

irasci	suscensui	toornig worden of zijn op + dat.	Achilles Agamemnoni irascebatur.	Achilles werd toornig op Agamemnon.
reminisci		herdenken, zich herinneren	Nestor tria saecula reminiscébatur.	Nestor herinnerde zich drie generaties.
vesci		zich voeden, eten + abl.	Leones carne vescuntur.	Leeuwen eten vlees.

V. VERBA VAN DE VIERDE CONJUGATIE.

sepelire	sepelivi sepultum	begraven	Creon corpus Polynicis sepeliri vetuit.	Creon verbood het lijk van Polynices te begraven.
aperire	aperui apertum	openen	Claude os, operi oculos!	Sluit uw mond, open uw ogen!
operire	operui opertum	bedekken, over- dekken	Hannibal saepe sagulo opertus dormiebat.	Hannibal sliep vaak, bedekt met een krijgs- mantel.
salire	salui	springen	Limoso(que) novae saliant in gurgite ranae.	De pascschapen kikkers springen rond in de modderpoel.
desilire	desilui	afspringen, naar beneden springen	Arion in medias undas desilit.	Arion springt midden in de golven.
transilire		over iets heen springen	Remus muros a fratre aedificatos transiit.	Remus sprong over de door zijn broer gebouwde muren.
saepire	saepsi saeptum	omheinen, om- ringen	Romulus urbem muris saepsit.	Romulus omringde de stad met muren.
sancire	sanxi sanctum	heiligen, be- krachtigen	Rex foedus iure iurando sanxit.	De koning bekrachtigde het verbond met een eed.
vincire	vinxi vinctum	binden, boeien	Caesar victos vinxit.	Caesar boeide de overwonnenen.
haurire	hausi haustum	1. scheppen, putten 2. uitdrinken 3. doorboren, doorsteken	Rete haurire aquam. Socrates intrepidus poculum hausit. Cato Uticensis gladio pectus hausit.	Water putten met een net. Socrates dronk onverschrokken de (gif)- beker. Cato van Utica doorboorde zijn borst met het zwaard.
exhaurire		uitputten	Vires Priami aetate exhaustae erant.	De krachten van Priamus waren uitgeput door zijn (hoge) leeftijd.

farcire	farsi fartum confersi confertum	volstoppen
confercire		
refercire		
fulcire	fulsi fultum	stutten, steunen
sarcire	sarsi sartum	repareren, herstellen
sentire	sensi sensum	1. gevoelen 2. bemerken
consentire		toestemmen, het eens zijn met
dissentire		van gevoelen verschillen, het oneens zijn met
venire	vēni ventum	komen
advenire		aankomen
circumvenire		1. omsingelen 2. in het nauw, ten val brengen
convenire		1. samenkomen 2. overeenstemmen 3. overeenkomen, het over iets (acc.) eens worden 4. passen
evenire		gebeuren
invenire		vinden
pervenire		bereiken (ad)

<i>Naves fartae (confertae, refertae) erant hominibus.</i>	De schepen waren volgestopt met mensen.
<i>Vitis, nisi fulta est, flectitur in terram.</i>	De wijnstok buigt, als zij niet gestut is, ter aarde.
<i>Tectum veteris domūs sartum est.</i>	Het dak van het oude huis is hersteld.
<i>Quod sentinus loquatur!</i> <i>Leonidas sensit se proditum esse.</i>	Laten we zeggen, wat wij gevoelen. Leonidas bemerkte, dat hij verraden was.
<i>Qui tacet, consentire videtur.</i>	Wie zwijgt, schijnt toe te stemmen.
<i>Saepe philosophi inter se dissentiunt.</i>	Dikwijls zijn de wijsgeren het onderling oneens.
<i>Veni, vidi, vici!</i>	Ik kwam, zag en overwon!
<i>Advena dicitur, qui allunde advēnit.</i>	Vreemdeling wordt genoemd, die van elders is aangekomen.
<i>Hannibal Romanos ad Trasumennum circumventos oppressit.</i> <i>Palamedes dolis Ulixis circumventus est.</i>	Hannibal heeft de Romeinen bij het Tras. Meer omsingeld en vernietigd. Palamedes is door de listen van Ulixes ten val gebracht.
<i>Graeci undique conveniebant ad ludos spectandos.</i> <i>Mores Persarum cum nostris non conveniunt.</i> <i>Inter duces pax convēnit.</i>	De Grieken kwamen van alle kanten samen om de spelen te zien. De zeden der Perzen stemmen niet overeen met de onze. De veldheren zijn het eens geworden over de vrede.
<i>Clipeus ingens Achillis non conveniet manibus tuis!</i>	Het ontzaglijke schild van Achilles zal niet passen voor uw handen!
<i>Quod Cassandra cecinerat, semper evenit.</i>	Wat Cassandra voorspeld had gebeurde steeds.
<i>Quaerite et invenietis.</i>	Zoekt en gij zult vinden.
<i>Ad calcem pervenire.</i>	De eindpaal (het doel) bereiken.

provenire		goed aflopen, gelukken, slagen	Themistoclis consilium ad Salaminem provenit.	Themistocles' beleid is bij Salamis geslaagd.
subvenire		tehulpkomen, bijstaan + dat.	Caesar Ciceroni legato circumvento subvenit.	Caesar is den onderbevelhebber Cicero, die onsingeld was, tehulp gekomen.
comperire	compēri compertum	te weten komen, constateren	Non incerta, sed comperta refero.	Ik vertel geen onzekere, maar geconstateerde dingen.
reperire	repperi repertum	vinden	Proba merx facile emptorem reperit.	Goede waar vindt gemakkelijk een koper.
amicire	amicium	omhullen	Corpus Caesaris togā amictum erat.	Het lijk van Caesar was met een toga omhuld.
blandiri	blanditus sum	vleien + dat.; vleierend vragen	Nausicaa patri blandiebatur, ut sibi currum daret.	Nausicaa vroeg haar vader vleierend om haar de wagen te geven.
largiri	largitus sum	(rijkelijk) schenken	Bona aliena largiri facile est.	Het is gemakkelijk andermans goed weg te schenken.
mentiri	mentitus sum	liegen	Mentiri non est meum.	Liegen is mijn gewoonte niet.
moliri	molitus sum	1. beramen, in het schild voeren 2. met inspanning maken	Catilina cotidie perniciem rei publicae molitur.	Catilina beraamt dagelijks de ondergang van de staat.
partiri	partitus sum	delen	Socii Aeneae classem moluntur, ut patriam relinquant.	De makkers van Aeneas maken (met inspanning) een vloot, om hun vaderland te verlaten.
potiri	potitus sum	bemachtigen, zich meester maken van + abl. (soms gen.)	Iuppiter, Pluto, Neptunus imperium mundi partiti sunt.	Juppiter, Pluto en Neptunus verdeelden de heerschappij over de wereld.
sortiri	sortitus sum	loten, door het lot verkrijgen	Augustus imperio (of: rerum) potitus est.	Augustus heeft zich meester gemaakt van de heerschappij.
experiri	expertus sum	1. beproeven, onderzoeken 2. ondervinden, ervaren	Praetores provincias sortiuntur.	De praetoren verkrijgen de provincies door het lot.
opperiri	oppertus sum	afwachten	Nero vim veneni in servis experiebatur. Expertus dico.	Nero beproefde de kracht (werking) van het vergif op slaven.
			Hannibal frustra auxilla oppertus est.	Ik spreek uit ervaring. (eig.: ervaren hebbende.)
				Hannibal wachtte tevergeefs hulptroepen af.

oriri	ortus sum	1. opkomen 2. ontstaan	Solem orientem plures adorant quam occidentem. Rhenus in Alpibus oritur.	Meer mensen aanbidden de opgaande dan de ondergaande zon. De Rijn ontstaat in de Alpen.
adoriri		1. aanvallen 2. zich verstouten, beginnen + inf.	Latrones viatorem ex insidiis adorti sunt. Hannibal Saguntum oppugnare adortus est.	De rovers hebben den reiziger van een hinderlaag uit aangevallen. Hannibal begon Saguntum te belegeren.
cooriri		ontstaan, uitbreken, losbreken	Magna tempestas coorta est.	Een hevige storm is losgebroken.
assentiri	assensus sum	instemmen, toestemmen + dat.	Optimus quisque Hannoni assentiebatur.	Al de besten stemden in met Hanno.
metiri	mensus sum	meten	Sciam omnia angusta esse mensus Deum.	Ik zal weten, dat alles klein is, wanneer ik God gemeten heb (behalve God).
ordiri	orsus sum	beginnen	Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto.	Daarop begon vader Aeneas aldus van de hoge sofa af.

VI. SEMIDE

reverti	reverti	terugkeren	Nescit vox missa reverti.	Het eenmaal losgelaten woord kan niet meer terugkeren.
deverti	deverti	zijn intrek nemen (ad)	Horatius ad villam suam devertit.	Horatius heeft zijn intrek genomen op zijn buitengood.
audere	ausus sum	durven, wagen	Audentes Fortuna iuvat.	De fortuin helpt hen die wagen.
gaudere	gavissus sum	zich verheugen in (+ abl.)	Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus.	Laten we ons dus verheugen, zolang als wij jong zijn.
solere	solitus sum	gewoon zijn, plegen	Neglecta solent incendia sumere vires.	Branden plegen, als ze verwaarloosd zijn, in kracht toe te nemen.
fidere confidere	fissus sum confissus sum	vertrouwen + dat. ook wel + abl.	Fidere unius noctis glaciei.	Vertrouwen op ijs van één nacht.
diffidere		wantrouwen + dat.	Laocoön dono Graecorum diffissus est.	Laocoon wantrouwde het geschenk der Grieken.

PONENTIA.

reverti	reverti	terugkeren	Nescit vox missa reverti.	Het eenmaal losgelaten woord kan niet meer terugkeren.
deverti	deverti	zijn intrek nemen (ad)	Horatius ad villam suam devertit.	Horatius heeft zijn intrek genomen op zijn buitengood.
audere	ausus sum	durven, wagen	Audentes Fortuna iuvat.	De fortuin helpt hen die wagen.
gaudere	gavissus sum	zich verheugen in (+ abl.)	Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus.	Laten we ons dus verheugen, zolang als wij jong zijn.
solere	solitus sum	gewoon zijn, plegen	Neglecta solent incendia sumere vires.	Branden plegen, als ze verwaarloosd zijn, in kracht toe te nemen.
fidere confidere	fissus sum confissus sum	vertrouwen + dat. ook wel + abl.	Fidere unius noctis glaciei.	Vertrouwen op ijs van één nacht.
diffidere		wantrouwen + dat.	Laocoön dono Graecorum diffissus est.	Laocoon wantrouwde het geschenk der Grieken.

VII. IMPER

SONALIA.

pudet (me)	puduit	ik schaam mij over iets (gen.)	Verrem non puduit scelerum.	Verres schaamde zich niet voor zijn misdaden.
piget (me)	piguit	het verdrijet mij, spijt mij (gen.)	Piget me stultitiae meae.	Ik heb spijt over mijn dwaasheid.
paenitet (me)	paenituit	ik heb berouw over iets (gen.)	Alexandrum paenituit irae.	Alexander had berouw over zijn drift.
taedet (me)	taedit	ik walg, heb afkeer van (gen.)	Milites Alexandri taedebat longi itineris.	De soldaten van Alexander hadden afkeer van de lange tocht.
miseret (me)	miseruit	ik heb medelijden met (gen.)	Achillem miseruit Priami.	Achilles had medelijden met Priamus.
iuvat (me)	iuvit	het doet mij genoegen	Forsan et haec olim meminisse iuvabit.	Wellicht zal het eenmaal aangenaam zijn zich ook dit te herinneren.
decet (me)	decuit	het past mij	Oratorem minime decet (Oratorem dedecet) irasci.	Het past een redenaar volstrekt niet toornig te worden.
dedecet (me)	dedecuit	het past mij niet	Zie vorig voorbeeld.	
libet (mihi)	libuit	het lust mij, ik wil gaarne	Quod nobis libet, non semper licet.	Wat ons lust, (wat wij gaarne willen) is niet altijd geoorloofd.
licet (mihi)	licuit	het staat mij vrij, ik mag, kan	Quod licet lovi, non licet bovi.	Wat Jupiter vrijstaat, staat niet vrij aan een rund (de eerste de beste).
(De praedicatieve bepaling b.d. inf. komt ook in de dativ.)			In causa facili cuius licet esse deserto.	In een gemakkelijke zaak kan ieder wel-sprekend zijn.
placet (mihi)	placuit	het behaagt mij	Senatui placuit pacem facere.	Het heeft de senaat behaagd (de senaat heeft besloten) vrede te sluiten.
constat	constitit	het staat vast + a. c. l.	Constat Cleopatram pulcherrimam fuisse.	Het staat vast, dat Cleopatra zeer schoon is geweest.
praestat	praestitit	het is beter	Accipere quam facere praestat iniuriam.	Het is beter onrecht te lijden dan te doen.
oportet	oportuit	het behoort + a. c. l.	Deligere oportet, quem velis diligere.	Men behoort (met zorg) te kiezen, wien men wil beminnen.
accidit accidere contingit contingere evenit evenire	accidit contigit evenit	het gebeurt, overkomt mij (mihi), dat (ut)	Saepe accidit (evenit), ut erremus. Non cuius homini contingit adire Corinthum.	Vaak gebeurt het, dat wij dwalen. Niet iedereen valt het tebeurt Corinthen te bezoeken.

fallit fallere	fefellit
fugit fugere	fugit
praeterit praeterire	praeteriit
apparet apparere	apparuit
interest interesse	interfuit

het ontgaat mij (me) + a. c. i.	Laocoontem non <i>fefellit</i> (<i>fugit, praeteriit</i>) Graecos dolum struxisse.
het blijkt + a. c. i.	<i>Apparuit consilium</i> Themistoclis optimum fuisse. Caeco <i>apparet</i> .
het maakt verschil, is van belang	<i>Intererit multum</i> Davusne loquatur an herus.

VIII. ONREDEL

tollere tollo	sustuli sublatum
ferre fero	tuli latum

ferri feror	attuli allatum
afferre affero	abstuli ablatum
conferre confero	contuli collatum

1. opheffen
2. lichten
3. aanheffen
4. wegnemen
5. uit de weg ruimen
1. dragen
2. brengen
3. zeggen (3e pers. plur.)
4. dragen, duiden
5. dragen, voortbrengen

- Pass.: snellen, ijlen
- aanbrengen
- wegdragen, wegvoeren
1. bijeenbrengen, verzamelen
 2. arma: slaags raken
 3. vergelijken

MATIGE VERBA.

- Potest taurum *tollere*, qui vitulum *sustulit*.
- Naves *ancoras sustulerunt*.
- Germani in pugna clamorem *tollere solebant*.
- Post cenam *ancillae mensas tollebant*.
- Nero Britannicum *veneno de medio sustulit*.
- Leve fit, quod bene *fertur*, onus.
- Quid *vesper ferat*, incertum est.
- Ferunt* Homerum caecum fuisse.
- Sors est sua cuique *ferenda*.
- Non omnis *fert* omnia tellus.

- Cyrus equo citato *fertur* in hostes.
- Semper aliquid novi Africa *affert*.
- „Auferat hora duos eadem” Philémon *precatus est*.
- Caesar impedimenta *conferri iussit*.
- Romani et Carthaginienses maximo bello *contulerunt arma*.
- Mecum *conferatur* Ulixes!

- Hij, die een kalf heeft opgetild, kan ook wel een stier optillen. (Al doende leert men.)
- De schepen hebben de ankers gelicht.
- De Germanen plachten in het gevecht een geschreeuw aan te heffen.
- Na de maaltijd namen de dienaressen de tafels weg.
- Nero heeft Britannicus met vergif uit de weg geruimd.
- Een last wordt licht als hij op de juiste wijze wordt gedragen.
- Wat de avond brengt, is onzeker.
- Men zegt, dat Homerus blind is geweest.
- Ieder moet zijn eigen lot dragen.
- Geen land brengt alle vruchten voort.

- Cyrus snelt in draf op de vijanden toe.
- Afrika brengt altijd iets nieuws.
- „Moge het zelfde uur ons beide wegnemen” bad Philémon.
- Caesar liet de bagage bijeenbrengen.
- De Romeinen en de Carthagers zijn in een zeer grote oorlog slaags geraakt.
- (Een man als) Ulixes wordt (nota bene) met mij vergeleken!

deferre defero	detŭli delātum	tegen zijn wil iemand ergens heenvoeren; Pass.: te land, terecht komen	Aeneas in Siciliam delatus est.	Aeneas is in Sicilië te land gekomen.
differre differo	distŭli dilātum	uitstellen	Quod differtur, non auferitur.	Wat uitgesteld wordt, wordt niet afgesteld.
differre differo		verschillen	Hannibal neque vultu neque ingenio a patre differebat.	Hannibal verschilde noch in gelaatsuitdrukking, noch van inborst met zijn vader.
efferre effero	extŭli elātum	1. uitdragen, be- graven 2. in de hoogte steken, roemen	Troiani Hectorem maximo honore extulerunt. Herodotus Leonidam laudibus ad caelum effert.	De Trojanen begroeven Hector met de grootste eer. Herodotus roemt Leonidas hemelhoog.
inferre infero	intŭli illātum	bellum: iemand (dat.) de oor- log aandoen	Victi victoribus denuo bellum intulerunt.	De overwonnenen hebben de overwinnaars opnieuw de oorlog aangedaan.
offerre offero	obŭli oblātum	aanbieden	Pyrrhus Fabricio ingentia dona frustra obtulit.	Pyrrhus bood Fabricius tevergeefs ontzaglijke geschenken aan.
perferre perfero	perŭli perlātum	(tot 'het einde toe) verduren	Perfer et obdura!	Verdraag en verduur het!
praeferre praefero	praetŭli praelātum	verkiezen, iets (aliquid) bo- ven iets (alicul rei) stellen	Latinus Aeneam Turno praetulit.	Latinus verkoos Aeneas boven Turnus.
proferre profero	protŭli prolātum	tevoorschijn brengen	Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas.	Wat ook onder de aarde verborgen is, de tijd zal het aan het daglicht brengen.
referre refero	rettŭli relātum	1. terugbrengen 2. se of pedem: zich terug- trekken 3. berichten, melden	O mihi praeteritos referat si Iuppiter annos! Troiani se in urbem rettulerunt.	O, als Juppiter mij de voorbijgegane jaren eens terugbracht! De Trojanen trokken zich in de stad terug.
sufferre suffero	(zonder perf. en sup.)	verdragen, ver- duren	Relata refero.	Ik meld wat mij bericht is.
transferre transfero	transtŭli translātum	overbrengen, verplaatsen	Regulus omnes cruciatus sufferre voluit. Non convalescit planta, quae saepe trans- fertur.	Regulus heeft de ergste folteringen willen verduren. Een plant, die vaak verplaatst wordt, wordt niet krachtig.

velle volo	volui	willen	Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.	Het lot leidt den gewillige, maar sleurt den onwillige mee.
nolle nolo	nolui	niet willen	Noli turbare circulos meos!	Breng mijn cirkels niet in de war!
malle malo	malui	liever willen	Leonidas maluit mori quam fugere.	Leonidas wilde liever sterven dan vluchten.
ire eo	ii itum	gaan	Sic itur ad astra.	Zo gaat men tot de sterren. (Zo wordt men onsterfelijk.)
abire abeo	abii abitum	weggaan	Auctor abit operis, sed tamen exstat opus.	De schepper van het werk is heengegaan, maar toch bestaat het werk nog.
adire adeo		1. gaan naar 2. zich wenden tot iemand (acc.) 3. trotseren (+ acc.)	Non cuivis homini contingit adire Corinthum. Supplex Caesarem adiit.	Niet ieder valt het tebeurt Corinthe te bezoeken. Hij wendde zich smekend tot Caesar.
circumire circumeo		rondgaan	Hercules multa pericula adiit (subiit).	Hercules heeft vele gevaren getrotseerd.
coire coeo		samenkomen	Diogenes cum lucerna circumibat hominem quaerens.	Diogenes ging met een lantaarn rond zoekend naar een mens.
exire exeo		uitgaan	Populus coit in Campum Martium. Exiit qui seminat, seminare.	Het volk komt samen op het Marsveld. Een zaaiër ging uit om te zaaien.
inire ineo		1. ingaan, betreden 2. beginnen 3. aanvaarden 4. beramen	Post victoriam consul ovans urbem iniit. Ineunte aestate Romani Baias se conferebant Consules magistratum inibant Kalendis Ianuariis. Nullum consilium sceleris sine te, Catilina, initur.	Na de overwinning ging de consul triomferende de stad binnen. In het begin van de zomer begaven de Romeinen zich naar Baiae. De consuls aanvaardden hun ambt op de eerste Januari. Geen enkel plan tot een misdaad, Catilina, wordt zonder u beraamd.
obire obeo		1. (Eigenlijk: tot iets gaan), sterven (met of zonder: mortem) 2. trotseren (ge-varen)	Dum Paullus triumphat, duo filii obierunt. Germani pro libertate omnia pericula obibant.	Tervijl Paullus triomfeerde, stierven zijn twee zoons. De Germanen trotseerden voor hun vrijheid alle gevaren.

perire pereo	tengrnde gaan, omkomen (passief bij perdo)	Fiat iustitia, perat mundus! Deliberante senatu perit Saguntum.	Er geschiede recht, al gaat de wereld erdoor tegrnde! Terwijl de senaat beraadslaagt, gaat Sa- guntum ten onder.
interire intereo	= perire	Classis Aeneae naufragio interiit.	De vloot van Aeneas is door schipbreuk ten onder gegaan.
praeterire praetereo	voorbijgaan	Nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda, Nec quae praeteriit, hora redire potest.	Noch de golf, die voorbijgegaan is, zal weer teruggeroepen worden, Noch kan het uur, dat voorbijgegaan is, terugkeren.
prodire prodeo	tevoorschijn ko- men, optreden	Raro Tiberius in publicum prodire solebat.	Tiberius placht zelden in het openbaar op te treden.
redire redeo	1. terugkeren 2. tot iets komen	Zie voorbeeld bij praeterire. Res ad triarios rediit.	De zaak is tot de triariërs gekomen, de zaak staat hachelijk.
subire subeo	1. ondergaan 2. op zich nemen	Tarpeia poenam prodicionis subit. Hercules duodecim labores subit.	Tarpeia heeft de straf voor haar verraad ondergaan. Hercules heeft twaalf werken op zich genomen.
transire transeo	1. overtrekken 2. voorbijgaan (van tijd)	Hannibal Alpes transiit. Sic transit gloria mundi.	Hannibal is de Alpen overgetrokken. Zo gaat 's werelds roem voorbij.
venire veneo	verkocht worden (passief bij vendo)	Romae captivi sub hasta venibant.	Te Rome werden krijgsgevangenen in het openbaar verkocht.
ambire ambio	1. rondom iets gaan 2. rondgaan (vooral als sollicitant, om stemmen te werven)	Oceanus orbem terrarum ambit. Candidati singulos senatores ambi-verunt.	De Oceanus gaat rondom de wereld. De candidaten zijn de senatoren één voor één rondgegaan.
nequire nequeo	niet kunnen	Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.	Indien ik de hemelgoden niet kan ver- murwen, zal ik de onderwereld in beweging zetten.
facere facio	1. maken, doen 2. maken, kiezen, benoemen tot (+ praedicat. accus.)	Facere de necessitate virtutem. Duo cum faciunt idem, saepe non est idem. Populus Ciceronem consulem fecit. Cicero suo anno consul factus est.	Van de nood een deugd maken. Wanneer twee hetzelfde doen, is het vaak niet hetzelfde. Het volk heeft Cicero tot consul ge- kozen. Cicero is op de door de wet vereiste leef- tijd tot consul gekozen.

Het passivum van facio wordt vervangen door:

fieri fio	factus sum	1. worden 2. gemaakt, ge- daan worden 3. gebeuren, ge- schieden
Eerste type van samenstellingen van facio (met werkwoordsstam of adverbium).		
calefacere calefacio Pass. calefierī calefio	calefeci calefactum calefactus sum	warm maken warm worden
assuefacere assuefacio		(iemand) gewen- nen aan iets (abl.)
patefacere patefacio		openen
satisfacere satisfacio		voldoening geven aan iemand (dat.)
benefacere benefacio		weldoen, wel- daden bewij- zen (+ dat.)
malefacere malefacio		kwaad doen (+ dat.)
Tweede type van samenstellingen van facio (met praepositie).		
conficere conficio Pass. confici conficior	confeci confectum confectus sum	1. afmaken, vol- brengen 2. afleggen (een weg) 3. uitputten, af- matten
afficere afficio		iemand iets aan- doen, iemand met iets vervullen (aliquem ali- quā re)

Tandem surculus fit arbor. Ex ramis remi fiunt. Fiat voluntas tua!	Eindelijk wordt het rijsje een boom. Van takken worden roeiriemen gemaakt. Uw wil geschiede!
Ancilla aquam calefacit. Aqua calefit.	De dienstmaagd maakt het water warm. Het water wordt warm.
Lacedaemonii filios doloris patientiā as- suefaciebant.	De Lacedaemoniers gewenden hun zonen aan het verduren van pijn.
Urbes Asiae portas Alexandro patefecerunt.	De steden van Azië hebben de poorten geopend voor Alexander.
Sero Agamemnon Achilli satisfacere para- tus erat.	Te laat was Agamemnon bereid Achilles voldoening te geven.
Bonis quod benefit, haud perit.	De weldaad, die aan edele mensen wordt bewezen, gaat niet teloor.
Malefacere qui vult, nunquam non causam invenit.	Wie kwaad wil doen, kan altijd wel een aanleiding vinden.
Penelope vestem feralem Laertae nun- quam confecit.	Penelope heeft de lijkwade voor Laertes nooit afgemaakt.
Caesar longam viam paucis diebus confecit. Anchises longis erroribus confectus in Sicilia obiit.	Caesar legde de lange weg in weinige dagen af. Anchises is, uitgeput door de lange om- zwervingen, op Sicilië gestorven.
Mors Germanici totum exercitum maximo dolore affecit. Populus Romanus virgines Vestales egre- gio honore afficiebat. Horatius a Maecenate multis beneficiis affectus est.	De dood van Germanicus heeft het gehele leger met de grootste smart vervuld. Het Romeinse volk bewees de Vestalse maagden buitengewone eer. Horatius is door Maecenas met vele wel- daden overladen.

deficere deficio	1. in de steek laten + acc. 2. afvallen van (ab)	Negandi causa avarum nunquam deficit.	Het ontbreekt den vrek nooit aan een reden om te weigeren (iets te geven).
efficere efficio	1. bewerken, uitwerken 2. maken (+ praedicat. accus.)	Bello Punico secundo non multae gentes a Romanis defecerunt. Senectus efficit. ut vires nos deficient. Paupertatem(que) ferendo effecere levem.	In de tweede Punische oorlog zijn niet vele volken van de Romeinen afgevallen. De ouderdom werkt uit, dat de krachten ons in de steek laten. Door de armoede te dragen hebben ze haar licht gemaakt.
interficere interficio	doden	Clytaemnestra Agamemnonem redeuntem interfecit.	Clytaemnestra doodde Agamemnon bij zijn terugkeer.
perficere perficio	volbrengen	Aut nunquam tentes, aut perfice!	Of ge moet iets nooit beproeven, of ge moet het volbrengen.
praeficere praeficio	aan het hoofd stellen van (dat.)	Athenienses Miltiadem exercitui praefecerunt.	De Atheners hebben Miltiades aan het hoofd van het leger gesteld.
proficere proficio	1. vorderen, vorderingen maken 2. baten herstellen	Alexander Tyrum oppugnans diu nihil profecit. Quid leges sine moribus vanae proficiunt? Saguntini frustra muros reficiebant. Exercitui Xerxis aqua non sufficiebat. Consuli intra annum mortuo alius sufficitur.	Alexander heeft, toen hij Tyrus belegerde, lange tijd geen vorderingen gemaakt. Wat baten vruchteloze wetten als er geen goede zeden zijn? De Saguntijnen trachtten tevergeefs hun muren te herstellen. Er was voor het leger van Xerxes niet voldoende water. Voor een consul, die binnen zijn ambtsjaar is gestorven, wordt een ander in de plaats gekozen.
reficere reficio	1. voldoende zijn, voldoende de aanwezig zijn		
sufficere sufficio	2. in de plaats kiezen		

IX. VERBA

DEFECTIVA.

meminisse memini	zich herinneren (+ gen. of acc.)	Memento mori!	Denk eraan, dat ge sterfelijk zijt!
odisse odi	haten	Oderint, dum metuant.	Laten ze mij haten, mits zij mij vrezen.
coepisse coepi	begonnen zijn	Dimidium facti, qui coepit habet.	Die begonnen is heeft reeds de helft van het werk.
novisse novi	weten, kennen	Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.	Welke kunst een ieder verstaat, laat hij zich daarin oefenen.

X.

ESSE.

esse sum	fui	zijn	Cogito ergo sum.	Ik denk, derhalve ben ik.
abesse absum	afui	afwezig, ver- wijderd zijn	Zama quinque dierum iter a Carthagine abest.	Zama is een reis van vijf dagen van Carthago verwijderd.
adesse adsum	affui	1. aanwezig zijn 2. bijstaan, helpen + dat.	Adsum qui feci. Nemo Sexto Roscio in iudicio adesse ausus est.	Hier ben ik, die het gedaan heb. Niemand durfde Sextus Roscius voor het gerecht bijstaan.
deesse desum	defui	ontbreken + dat.	Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.	Ook al ontbreken de krachten, toch is de wil te prijzen.
interesse intersum	interfui	1. zijn tussen (inter) 2. tegenwoordig zijn bij, bijwonen + dat.	Intra Scyllam et Charybdim angustum fretum intererat. Convivio interesse non potui.	Tussen Scylla en Charybdis was een nauwe zeestraat. Ik heb het gastmaal niet kunnen bijwonen.
obesse obsum	obfui	in de weg staan schadelijk zijn + dat.	Multis gloria obfuit.	Velen is de roem schadelijk geweest.
praeesse praesum	praefui	aan het hoofd staan + dat.	In pugna Salamina Themistocles classi praeerat.	In de slag bij Salamis stond Themistocles aan het hoofd van de vloot.

prodesse prosum	profui	van nut, tot voordeel zijn + dat.	Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim.	Verdraag en verduur het, ook deze smart zal u eenmaal tot voordeel zijn.
superesse supersum	superfui	over zijn, resten, nog in leven zijn	E tota gente Fabiorum unus supererat.	Van het gehele geslacht der Fabij was er slechts één over.
posse possum	potui	kunnen	Non omnia possumus omnes.	Wij kunnen niet allen alles.

XI. VERBA

INCHOATIVA.

A. Afgeleid van verba: voorzover ze voorkomen, zijn perfectum en supinum gelijkkluidend met de overeenkomstige vormen van het grondwoord.

adolescere	adolēvi	opgroeien, vol- wassen worden	Romulus et Remus adoleverunt apud Faustulum pastorem.	Romulus en Remus zijn opgegroeid bij den herder Faustulus.
coalescere	coalui	aaneengroeien, samensmelten	Aborigines et Troiani coalescebant in dies magis.	De Aborigines en de Trojanen smolten, van dag tot dag meer samen.
(con)senescere	(consenui)	oud worden	Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis.	De tijd glijdt voort en terwijl de jaren in stilte voorbijgaan worden wij oud.
conticescere	conticui	ophouden met spreken, verstommen	Conticuere omnes intentique ora tenebant.	Allen zwegen en hielden hun gelaat vol aandacht (op hem) gericht.
convalescere	convalui	(weer) krachtig worden	Non convalescīt planta, quae saepe trans- fertur.	Een plant, die vaak verplaatst wordt, wordt niet krachtig.
exardescere	exarsi	ontbranden	Oedipus irā in Tiresiam exarsit.	Oedipus ontbrandde in toorn tegen Tiresias.
erubescere	erubui	blozen, schaam- rood worden	Epistula non erubescit.	Een brief bloost niet. (Papier is geduldig.)
ingemiscere	ingemui	beginnen te zuchten	Ingemisco tamquam reus, Culpa rubet vultus meus.	Ik begin te zuchten als een aangeklaagde, Mijn gelaat wordt rood door schuld- bewustzijn.
obstipescere obstupescere	obstupui obstupui }	verstijven, ver- baasd staan	Obstupui steteruntque comae . . .	Ik stond verbaasd en mijn haren rezen te berge.
sciscere	scivi scitum	besluiten	Plebs scivit ut plebei secederent in Montem Sacrum.	De plebs heeft besloten, dat de plebeiers zouden uitwijken naar de Heilige Berg.

De cijfers verwijzen naar de pagina's.

A.	agere	70	C.	concludere	62	8	(len)	108	erubescere	120	fugit	106
aggredi	12	cadere	84	concurrere	42	48	diffidere	102	erueri	76	fulcire	98
agnoscere	42	caedere	84	concurrere	86	76	diffidere	78	erumpere	76	fulgere	32
alere	38	calafacere	114	condere	8	16	digere	60	esse	118	fundere	76
alere	32	calafieri	114	condere	16	14	digere	60	evadere	118	fundere	76
allicere	26	calere	114	conducere	54	42	diligi	92	evanescere	62	fungi	90
aliqui	10	calere	26	conducere	98	14	diligere	74	evenire	122	furere	90
ambigere	72	canere	80	conferre	106	6	dimittere	16	evenire	98		
ambire	112	capere	114	conficere	114	86	dimittere	68	evente	104	G.	
amicare	100	capessere	90	confidere	102		dimittere	68	evente	80	gaudere	102
amittere	68	carere	26	configere	64		dirimere	72	exardescere	120	gemere	40
amovere	32	carere	32	confiteri	36		diripere	10	excedere	66	gerere	60
amplexi	92	cavere	32	confilere	56		diripere	48	excellere	88	gignere	36
animadvertere	80	cedere	66	confluere	70	16	discedere	66	exceperere	52	gradi	12
animus adverte-	30	censere	24	confodere	6	42	discernere	44	excipere	4		
re	22	cernere	42	confugere	6	52	discrepare	14	excubare	14	H.	
annuere	46	ciere	28	confundere	76	104	discrepare	8	excubare	62	habere	20
antecellere	88	cingere	54	congerere	60	84	discrepare	10	excubare	62	haerere	30
anteponere	66	circumdare	16	congruere	12	4	discrepare	10	excubare	62	haurire	96
aperire	96	circumire	110	congruere	50	104	discrepare	22	excubare	62	horre	26
apparere	26	circumsedere	34	conicere	6	16	discrepare	38	excubare	62		
apparet	106	circumstare	98	conicere	56	88	discrepare	40	excubare	62		
appellare	86	circumvenire	98	conicere	64	54	discrepare	48	excubare	62		
appetere	50	claudere	60	conicere	92	118	discrepare	50	excubare	62		
applaudere	62	coalescere	120	conicere	52	78	discrepare	58	excubare	62		
apponere	38	coalescere	46	conicere	78	108	discrepare	60	excubare	62		
arere	24	coalescere	118	conicere	122	116	discrepare	62	excubare	62		
arcescere	30	coalescere	72	conicere	52	116	discrepare	64	excubare	62		
ardere	90	cogere	42	conicere	120	20	discrepare	66	excubare	62		
arguere	44	cognoscere	42	conicere	98	70	discrepare	68	excubare	62		
aridire	52	cohibere	22	conicere	92	6	discrepare	70	excubare	62		
arrigere	56	coire	110	conicere	40	20	discrepare	72	excubare	62		
arripere	8	colere	40	conicere	44	20	discrepare	74	excubare	62		
ascendere	78	collidere	62	conicere	80	74	discrepare	76	excubare	62		
aspergere	66	collidere	74	conicere	84	46	discrepare	78	excubare	62		
aspicere	10	colloqui	90	conicere	66	74	discrepare	80	excubare	62		
assentiri	102	combure	60	conicere	10	38	discrepare	82	excubare	62		
assuetudine	92	comere	74	conicere	18	74	discrepare	84	excubare	62		
assuetudine	114	cominisci	94	conicere	104	122	discrepare	86	excubare	62		
assuescere	42	committere	68	conicere	44	52	discrepare	88	excubare	62		
attribuere	48	committere	68	conicere	46	116	discrepare	90	excubare	62		
audere	102	compellere	86	conicere	58	116	discrepare	92	excubare	62		
aufere	106	comperire	100	conicere	42	20	discrepare	94	excubare	62		
aufugere	68	compingere	82	conicere	38	40	discrepare	96	excubare	62		
aufugere	28	complecti	92	conicere	74	96	discrepare	98	excubare	62		
avertere	80	complere	20	conicere	56	44	discrepare	100	excubare	62		
		componere	38	conicere	60	10	discrepare	102	excubare	62		
		comprehendere	78	conicere	82	84	discrepare	104	excubare	62		
		concedere	66	conicere	120	10	discrepare	106	excubare	62		
		concedere	84	conicere	24	46	discrepare	108	excubare	62		
		concedere	84	conicere	82	60	discrepare	110	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	112	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	114	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	116	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	118	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	120	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	122	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	124	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	126	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	128	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	130	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	132	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	134	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	136	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	138	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	140	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	142	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	144	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	146	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	148	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	150	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	152	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	154	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	156	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	158	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	160	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	162	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	164	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	166	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	168	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	170	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	172	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	174	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	176	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	178	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	180	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	182	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	184	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	186	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	188	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	190	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	192	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	194	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	196	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	198	excubare	62		
		concedere	84	conicere	104	58	discrepare	200	excubare	62		

WOORDENBOEKEN OUDE TALEN

Dr. F. MÜLLER Jzn. en Dr. J. H. THIEL

BEKNOPT

GRIEKSCH-NEDERLANDSCH

Prijs, gebonden f 5,90

Dr. F. MÜLLER Jzn.

GRIEKSCH-NEDERLANDSCH

Prijs, gebonden 3e druk f 9,90

Dr. F. MÜLLER Jzn. en Dr. E. H. RENKEMA

BEKNOPT

LATIJSCH-NEDERLANDSCH

Prijs, gebonden 2e druk f 5,90

Dr. J. VAN WAGENINGEN en Dr. F. MÜLLER Jzn.

LATIJSCH-NEDERLANDSCH

Prijs, gebonden 4e druk f 9,90

M. J. KOENEN—Dr. J. F. P. VAN ANROOY

KLASSIEK HANDWOORDENBOEKJE

bevatende de verklaring van namen uit de Grieksche en
Romeinsche mythologie; aardrijkskunde en geschiedenis, bewerkt
door Dr. J. F. P. VAN ANROOY

Met een verklaring van namen uit de Germaansche
(Noordsche) mythologie, bew. door Dr. J. ENDEPOL

Prijs, gebonden 6e druk f 1,60

INHOUD.

	Blz.
Voorbericht	3
I. Verba als capio	4 en 5
II. Verba van de eerste Conjugatie	14 en 15
III. Verba van de tweede Conjugatie	20 en 21
IV. Verba van de derde Conjugatie	36 en 37
V. Verba van de vierde Conjugatie	96 en 97
VI. Semideponentia	102 en 103
VII. Impersonalia	104 en 105
VIII. Onregelmatige Verba	106 en 107
IX. Verba Defectiva	118 en 119
X. Esse	118 en 119
XI. Verba Inchoativa	120 en 121
Register	124
Inhoud	128